proleter devrimci

AYDINLIK

Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar, birleşin!

SAYI 38
13 NİSAN 1971
100 KURUŞ

Yeni İktidarın Programı:

HAKİM SINIFLARIN HUZUR PLANI

Erim hükümetinin programı 2 Nisan 1971 günü açıklandı. 3 Nisan'da program konusunda CHP grubunda şiddetli bir çatışma oldu. Ecevit'in hükümete karşı çıkışı ve İnönü'nün buna tepkisi, CHP içinde bir yanda orta burjuvazi ve küçük burjuvazi ile diğer yanda işbirlikçi büyük burjuvazi arasındaki mücadelenin hızla derinleştiğini gösterdi. 4, 5 ve 6 Nisan günleri, yeni hükümetin programı Millet Meclisi'nde ve Senato'da tartışıldı. Nihat Erim'in 5 Nisan günü yaptığı konuşma, bizzat kabine içinde tepkilere ve istifa teşebbüslerine yol açtı. Erim, kabine içinde beliren çatlakları, ancak ertesi gün Senato'da başka türlü bir konuşma yaparak geçici olarak örtbas edebildi. 7 Nisan günü, Erim hükümeti 46 aleyhte ve 3 çekimser oya karşı 321 oyla güvenoyu aldı. Büyük burjuvazinin ve toprakağalarının bu yeni iktidarına bel bağlayanlar ve onu «reformcu» ilân edenler, şimdi bu 321 oy'un «görülmedik bir başarı» olduğunu iddia ediyorlar. Gerçekte, tıpkı bundan birbuçuk yıl önce, seçimlerde % 50'nin üstünde oy alan AP nasıl daha o zamandan diken üstüne oturmuş ise, bugün de parlâmentodan 321 oy alan Erim hükümeti diken üstüne oturmuştur. Programın tartışılması ve oylanması sırasında meclislerde hâkim olan ve daha ilk günlerinden itibaren Erim kabinesini çevreleyen garip durgunluk, neyin habercisidir? Bu durgunluk, ilk siyasi çatışma belirtilerinin gösterdiği gibi, sathın altında büyük çelişmeler gizlemektedir. Türkiye'de gerek emekçi yığınlarla hâkim sınıflar arasında ve gerekse hâkim sınıfların kendi içlerindeki bütün çelişmeler hızla keskinleşmekte sınıf mücadelelerinin daha da şiddetleneceği gelişmeleri hazırlamaktadır.

Yeni hükümetin programı, yalnız Erim hükümetini değil, hâkim sınıfların bütün iktidar formüllerini yıkacak olan halkın mücadelesine karşı emperyalizmin ve tekelci büyük burjuvazinin önümüzdeki dönemde nasıl bir politika izleyeceğinin etraflı delillerini içermektedir. Programın «dış politika»,. «iç politika» ve «iktisadi tedbirler» bölümlerini sırayla eleştireceğiz.

BÜYÜK BURJUVAZİNİN DIŞ POLİTİKASI ABD EMPERYALİZMİNE, SALDIRGAN PAKTLARA VE ORTAK PAZARA BAĞIMLILIKTAN İBARETTİR

Dış politika, bir hükümetin dünya içindeki yerinin, uygulayacağı bütün politikaların tâyin edici siyasi çerçevesinin ifadesidir. Dış politika konusundaki görüşlerine bakmak, bugün bir hükümetin sınıf niteliğini tesbit etmenin en emin yoludur. Bu bakımdan Erim hükümetini «reformcu», «Atatürkçü», «ilerici», hattâ «devrimci demokrat» ilân eden bütün reformcu burjuva aydınlarının, Erim ve Olcay tarafından yönetilen dış politika hakkında tek kelime söylememeleri ilgi çekicidir.

Gerçekte, Erim hükümetinin bu konudaki tutumu çok açıktır! Dış politikanın hayati öneminden ötürü, ilkönce Erim (Başbakan olduğunun ertesi günü, henüz ne hükümet teşkil edilmiş, ne program hazırlanmış, ne Meclis'ten onay alınmışken), daha sonra da NATO Genel Sekreterliği Birinci Siyasi Yardımcısı Osman Olcay, üstüste demeçler verdiler. Türkiye'nin ABD emperyalizmine aynı bağımlılık koşulları içinde kalacağı konusunda Amerika'ya, NATO'ya ve işbirlikçi büyük burjuvaziye teminat verdiler (Bkz : «Osman Olcay'ın «Yeni Üslûp» Dediği, Emperyalizmin Daha Sinsi Tahakküm Politikasıdır»; **Proleter AYDINLIK**, sayı : 37, s. 7.)

Hükümet programında **ABD emperyalizmi** konusunda şöyle deniyor :

«Amerika Birleşik Devletleri ile, karşılıklı saygı ve anlayışa dayanan sıkı dostluk ve ittifak ilişkileri içinde bulunuyoruz.»

Emperyalizmin saldırgan paktı **NATO konusunda** da şöyle denmektedir :

«Güvenliğimizin en sağlam dış teminatını... Atlantik İttifakına üyeliğimizde buluyoruz. NATO'nun... dış politika hedeflerimize uyan bir rol oynadığı inancındayız.»

Program'da, emperyalizmin kontrolündeki diğer saldırgan pakt olan **CENTO konusunda** da şu sözler mevcuttur :

«Yakın dostlarımız İran ve Pakistan ile... ahdi bağlarımız çerçevesinde geliştirdiğimiz çok taraflı işbirliğini... her alanda daha ileri götürmeye çalışacağız.» Bu noktada biraz duralım.

Türkiye'de Erim ve Olcay'ın demeçleri yayınlanırken ve hükümet programı hazırlanırken, 28 Mart 1971 tarihli gazetelerde ABD Dışişleri Bakanı Rogers ve CENTO ile ilgili iki haber çıktı. Bunlardan birinde, Rogers'in Amerika'nın dış politikası hakkında verdiği raporda şöyle dediği belirtiliyor : «Türkiye'nin siyasi ve askeri bakımdan güçlü olması, NATO'nun güneydoğu yakasının korunması bakımından elzemdir.» Diğer haberde ise, Rogers'in 29 Nisan — 1 Mayıs 1971 tarihleri arasında Ankara'da yapılacak CENTO toplantısına katılacağı bildiriliyor. Orgeneral Muhsin Batur ve Oramiral Celal Eyicioğlu, geçen hafta içinde Batı Pakistan'ı ziyaret ettiler ve Batı Pakistan gazeteleri bu temasa geniş yer verdi. Bundan sonra, 6 — 7 Nisan 1971 günlerinde CENTO 22. Askeri Komite Toplantısı sessiz sedasız Ankara'da yapıldı ve yukarıda sözü edilen 29 Nisan — 1 Mayıs toplantısı için bir rapor hazırlandı. Türkiye'de bir bir hükümet buhranının hüküm sürdüğü günlerde CENTO'ya ilişkin bu yoğun faaliyet ABD emperyalizminin ülkemiz üzerindeki siyasi ve askeri hâkimiyetini güçlendirmek için yeni tertiplere giriştiğini gösteriyor.

ORTAK PAZAR KONUSUNDA YENİ OYUNLAR

Erim hükümetinin yine aynı günlerde sessiz sedasız, ama çok hızlı bir şekilde yürütmeye çalıştığı bir diğer faaliyet Ortak Pazar konusundadır. Bu konuda hükümet programında şöyle deniyor :

«Türkiye dün olduğu gibi bugün de... Avrupa Ortak Pazarı gibi üyesi bulunduğu milletlerarası örgütlerle ilişkilerini geliştirmeye önem verecektir.» (...) «Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ortaklık ilişkilerimiz 1963 yılında kurulmuştur. Geçiş dönemi kapsamını tesbit eden belgeler 23 Kasım 1970'de imzalanmıştır. Bu belgeler ve yürürlüğe girmeleriyle ilgili işlem bazı eleştirilere uğradı. Bunlardan haklı olanların (Bunları kim tesbit edecek?) incelenmesine ve kapsadıkları konuların **uygulama sırasında anlaşmada öngörülen imkânlar**

(Devamı sayfa 2 de)

Bu Sayıda

■ ÇORUM ILINDE SINIFLAR (2) — 4. Sayfada

■ PERTIRKS IŞÇILERININ TIYATROSU — 7. Sayfada

Gelecek Sayıda

■ YENI HÜKÜMETIN IKTISADI PROGRAMININ ELEŞTIRISI

Hakim Sınıfların Huzur Planı

(Baştarafı sayfa 1 de)

çerçevesinde süratle iyileştirilmesine çalışılacaktır.» (Altını biz çizdik).

Bu lâf kalabalığının özel anlamı nedir? Erim hükümeti Ortak Pazar'a girişi oldu bittiye getirmeye ve bu konuda kamu oyunu hazırlıksız yaaklamaya çalışmaktadır. Erim hükümeti, yalnızca «uygulama sırasında anlaşmada öngörülen imkânlar çerçevesinde» değişiklikler yapabileceğini ilân etmekte, böylece Geçiş Protokol'ünü bütünüyle şimdiden yürürlükte saymaktadır.

«Anlaşmada öngörülen imkânlar çerçevesinde» ne gibi değişiklikler söz konusudur? Türkiye Ortak Pazar Ortaklık Konseyinin 15 dönem toplantısı Ankara'da yapıldı ve 2 Nisan'da sona erdi. Toplantıdan sonra gerek Olcay ve gerekse Erim, tantanalı bir şekilde, «yaptığımız altı teklifin altınsının da kabul edildiğini» ilân ettiler. Osman Olcay yaptığı basın toplantısında,, AET,-nin (Ortak Pazar) böylece «özel bir anlayış» gösterdiğini iddia etti. Osman Olcay, adeta Rogers'in sözlerini tekrarlayarak, «Bu anlayışın gösterilmesinde Türkiye' nin batı dünyaşı için olan öneminin ve Türkiye'nin siyasal durumunun rolü olduğuna kaniim» dedi. Kabulü bu kadar büyük gürültüye yol açan «altı teklifimiz» nedir? Bizzat Ortaklık Konseyi toplantısından sonra yapılan resmi açıklamaya göre bunlar, Türkiye'-den Ortak Pazar'a «kıskaçsız istakoz, yengeç, karides, istakoz, yılan balığı, mürekkep balığı ve ahtapot» ihracıyla ilgili maddelerdir! Nihat Erim hükümetinin taktiği bir yığın önemli teklifimizin kabul edildiği gibi bir hava yaratarak Ortak Pazar konusunda kamu oyunu uyutmaya çalışmaktır. Bu arada, asıl önemli meseleler basında yalnız bir iki cümleyle yer almakta ve gözlerden kaçabilmektedir. 3 Nisan 1971 tarihli bir haberde «Türkiye'nin geçiş dönemiyle ilgili katma protokolü 1 Temmuz 1971'den itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe koymayı kabul ettiği» bildiriliyor. Ortaklık Konseyi toplantısından sonraki resmi açıklamada ise kamu oyundan saklanmak istenen önemli anlaşmanın özü, «gümrük tekniği konusunda uygulanacak tedbirler hakkındaki dört karar» gibi teknik bir ifadeyle örtbas edilmek istenmiştir.

Hükümet programında, dış politika bölümünün girişinde, henüz ABD, NATO, CENTO ve AET ile ilgili maddeler sıralanmadan, «Atatürk'ün çizdiği temel ilkelere» sadık kalınacağı iddia ediliyor. Erim'in Ortaklık Konseyi şerefine verilen yemekte yaptığı konuşma, Başbakanın ve kabinesinin «Atatürkçü dış politika» dan ne anladığını ortaya koyuyor :

«Bu eser, tarihimiz boyunca kıt.amız olarak telâkki ettiğimiz Avrupa örnek alınarak meydana getirilmiştir. Ortaklığımız, bizi ülkülerimize yaklaştıran yolda seçkin bir yer işgal etmektedir.»

Erim, 6 Nisan günü Senato'da yaptığı konuşmayla, Ortak Pazar'a giriş konusunda büyük burjuvazinin niyet ve umutlarını daha da büyük bir açıklıkla ifade etti :

«Ortak Pazar üstünde mütalâalar oldu.. Ben ve hükümetteki arkadaşlarım (altını biz çizdik) prensip olarak Türkiye'nin Ortak Pazar üyesi olmasını kabul etmiş insanlarız. Zaten Ortak Pazar'a 1963'de girilmiştir. Ortak Pazar'a Türkiye'nin girişi, ekonomik önemi yanında, ondan bence daha üstün siyasi önem taşıyan bir husustur.» (Altını biz cizdik.)

Bu bakımdan yukarıda sözü edilen Rogers raporunun da Ortak Pazar etrafında emperyalist bir siyasi birleşme üzerinde önemle durması ilginçtir. Rogers şöyle diyor : «Güclü ve genişletilmiş bir Avrupa Ortak Pazarından yanayız ve bu birliğin ileride siyasi bir bütünleşmeye zemin hazırlayacağı kanaatinde bulunuyoruz.»

HÜKÜMET PROGRAMINDA ORTA DOĞU VE ÇİN İLE İLİŞKİLER KONULARI

Erim hükümetinin dış politikasının Amerika'nın görüşlerinin tekrarından ibaret olduğu bir diğer nokta, Ortadoğu konusudur. Demirel hükümetinin bu konudaki tutumunun devamı olarak, Erim hükümetinin programı da bir yandan Arap ülkelerine sempati gösterilmiş gibi davranırken, diğer yandan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 22 Kasım 1967 tarihli kararını, her hangi bir siyasi çözüme temel saymaktadır. Bilindiği gibi, bu karar, Arap halklarının mücadelesini teslim alma plânından ibaret olan Roger — Gromiko «plânının» da temelini teşkil etmektedir.

Erim kabinesinin programında Çin Halk Cumhuriyeti'nin tanınması konusunda, AP iktidarının son günlerinde Demirel'in ve Çağlayangil'in takındıkları tavırdan bile daha geri bir ifade mevcuttur. Programda. Çin ile ilişkiler kurulması sorununun «önemle incelenmekte» olduğu söyleniyor. Başbakan Erim'in 5 Nisan günü Meclis'te yaptığı konuşmada. Çin Halk Cumhuriyeti hakkında Amerikan emperyalizminin ve Sovyet sosyal — emperyalizminin ağzıyla şöyle denmektedir :

«Sayın Feyzioğlu hakikaten bizi aydınlatıcı, faydalandırıcı bir konuşma yaptılar... dış münasebetler üzerinde... kendisine çok yakın düşündüğümüz için yüce Meclis'in vaktini almak istemiyorum... şuna işaret buyurdular : Tanıyan memleketlerde denenmiştir. hakikaten görüyoruz. Kıt'a Çin'i bir sefaret açar. Adeta bir ordu kadar kalabalık elçilik mensubu vardır ve bunlar, o memleketin iç işlerinde kışkırtıcı tahrik edici hareketlere girişirler İyi münasebetleri yürütmemiz, geliştirmemiz için başlıca şart. bizim iç işlerimize karışmamak ve Türkiye'deki kışkırtıcı faaliyetleri el altından... körüklememektir.»

Erim hükümetinin programının dış politika kısmı üzerindeki en açık değerlendirmeyi, İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu yapmıştır. Bu işbirlikçi burjuva teşekkülünün hükümet programını tamamen destekleyen 5 Nisan bildirisinin son maddesi aynen şöyledir :

«Atatürk ilkelerine ve geleneksel dış politika tutumumuza uygun olan dış oplitika ve milli savunma ile ilgili görüşler, herhangi bir hususun eklenmesini gerekitirmeyecek kadar açıktır.»

Programda aynı derecede açık olan bir diğer mesele de, iç politikadır.

İŞBİRLİKÇİ BURJUVAZİNİN YENİ HÜKÜMETİ, HALKIN MÜCADELESİNİ BASTIRMAYI TASARLIYOR

Erim hükümetinin programında, «asayişin ve güvenliğin sağlanması» konusundaki tedbirlere geniş yer verilmiştir. Programda ilkönce şöyle deniyor : «... bu reformların gerçekleştirilebilmesi, bir huzur ve güven ortamının sağlanmasıyla mümkündür.»

Bu ifade, yeni hükümetin kuruluşunda ve programında o kadar sözü edilen «reformların», aslında halka yapılan baskı ve zulmün arttırılması için bir vesileden ibaret olduğunu ortaya koymaktadır. Erim hükümeti «kuvvetli ve inandırıcı» olabilmek ve kamu oyunda bir destek yaratabilmek için, bir reformcu burjuva kisvesine bürünerek «huzursuzlukların kaynağının reformlar yoluyla giderilmesi gerektiğini» söylüyor. Ama beri yandan, reformların yapılabilmesini en gerici güçlerin «kanun ve nizam» sloganına bağlayarak, kendi kendini yalanlıyor ve gerçek yüzünü ortaya koyuyor.

Yeni hükümetin programındaki «reform» vaadlerinin bazı reformcu çevrelere yeni baskı tedbirlerini onaylatabilmek için nasıl bir aldatmaca olduğu, şu bölümden de anlaşılmaktadır :

«Her halde artık anayasanın öngördüğü reformların yapılmadığı veya ele alınmadığı söylenemiyecektir.

«Ortam bu şekli aldıktan sonra Cumhuriyet kanunlarını hiçe sayarcasına ve «eylem yapıyoruz, devrimciyiz...» gibi sözlerle devlet düzenine karşı zorlama davranışlarını sürdürenler, devleti bütün heybetiyle karşılarında bulacaklarından... bir an bile şüphe ederlerse çok yanılmış olacaklardır.»

Bu sözlerin anlamı nedir? Tekelci büyük burjuvazi, bir kısım teknokrat aydınları yeni kabineye aldı: bazı «reform» vaadlerinde bulundu ve bu arada da emekçi yığınlardan kopuk bir kısım reformcu aydınlar tarafından «devrimci» olarak tanıtıldı. Şimdi büyük burjuvazinin bu yeni iktidarı işe Demirel'in ve Menteşeoğlu'nun bıraktığı yerden devam edebileceğini sanmaktadır. Hükümet programı, yer yer bütün sömürücü sınıf zümre ve partilerini «milli menfaatler», «güçbirliği» ve «partiler üstü anlayış» sloganlarıyla halka karşı bir kutsal ittifaka çağırmaktadır. Yer yer, hâkim sınıfların devletini yüceltmeye çalışmakta ve toplumdaki bütün ilerici, devrimci güçlere anti — komünizm demagojisi ile saldırmaktadır :

«Anayasa ile kurulu devlet ve toplum düzenini yıkmaya yurdumuzun ve ulusumuzun bütünlüğünü parçalamaya yönelmiş ve yer yer sınırlarımız dışından yardım gördüğü bilinen yıkıcı faaliyetlere asla müsade ve müsamaha edilmiyecektir.» (...) «Ülkenin bozulan güvenlik ve asayişini, toplum ve yurttaş huzurunu ve devlet itibarını ve güvenlik kuvvetlerine karşı sarsılan saygıyı bir an önce sağlamak, en başta gelen görevlerimizdendir.»

«Devletin varlığını ve ulusal bütünlüğümüzü bozacak davranışlar kesinlikle önlenecek, devlet itibarı güçlendirilecek, can ve mal güvenliği, hukhukun üstünlüğü ve kanun egemenliği sağlanacaktır.» (...) «Kanunların pervasızca çiğnendiği bir devlete gerçek anlamıyla devlet denemez. Türk ulusu, güçlü ve düzenli devletler kurmasını ve sürdürmesini tariihn her çağında bilmiş bir ulustur.» «Türkiye'yi bölmek isteyenlere fırsat verilmeyecektir.»

Programdaki bu ifadelerin yanısıra, halka «ilerici» ve «devrimci demokrat» olarak tanıtılmak istenen Başbakan Erim, Millet Meclisi'nde 5 Nisan 1971 günü şu sözleri de söylemiştir :

«Üniversitede muhtariyet diyorlar. Adına devrim dedikleri ihtilâle yöneliyorlar. Öğrenci meselesi olabilir. ama bunun çözüm şekli ihtilâl değildir. «İhtilâl yapacağım» diyene ben devletin boynunu uzattırmam» «Seni öldüreceğim» diyeni ben öldürürüm.»

AP iktidarının üniversitelere ve gençliğe karşı giriştiği baskının Erim hükümeti tarafından da çeşitli şekillerde sürdürülmek isteneceğinin bundan açık bir ifadesi olabilir mi? Geçtiğimiz hafta içinde, faşistler tarafından gençliğe karşı bir dizi saldırı tertiplendi ve en sudan sebepler icap edilerek, iktidarın talimatıyla bir çok fakülte kapatıldı. Nihat Erim'in sözleri ve programdaki ifadeler, daha şimdiden uygulama safhasına girmiş değil midir?

HAKİM SINIFLAR «OLAĞANÜSTÜ YETKİLER» VE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ İSTİYOR

Aslında bütün bunların ardında, «reformcu» «modern», «lâik», «Atatürkçü» görünüşlü yeni kabine eliyle Anayasanın değiştirilmesini ve mevcut sınırlı demokratik özgürlüklerin yokedilmesini amaçlayan etraflı bir siyasi plân yatmaktadır. Hükümet programında, halkın mücadelesini bastırmak amacıyla parlamentodan olağanüstü yetkiler istenebileceği belirtilmiştir.

«... Yürürlükteki yasaların önleyici hükümleri titizlikle uygulanmakla beraber, mevcut anarşik ortamı... ortadan kaldırmak, vatandaşın huzurunu.. sağlamak için kanunların yetersizliğini tesbit ettiğimiz takdirde yürütme organın.. yeni yetkilerle güçlendirilmesi için yüce heyetinizin takdirine başvuracağız.»

Bugün hükümete hâkim olan, ABD emperyalizmine en yakın tekelci sermaye çevreleri şu fikri yaymaya çalışıyorlar : Türkiye'deki huzursuzluğun ve iktidar buhranının nedeni, 1961 Anayasasının çok gevşek ve aşırı özgürlükçü olmasıdır. Asayişin ve güvenliğin sağlanması için, gerek Anayasadaki ve gerekse kanunlardaki boşlukların giderilmesi gerekir.

Bir kaç örnek verelim : İstanbul Sanayi Odası Başkanı, İstanbul montajcılarının temsilcisi ve Erim hükümetine hâkim olan Vehbi Koç grubunun önde gelen kişilerinden Ertuğrul Soysal, Milliyet gazetesinde yayınlanan bir açık oturumda şöyle diyor :

«Elimizde bir Anayasa var... Savunduğumuz disiplinli ekonomiyi yürütebilmek için belki Anayasamızda gerekli tadilleri yapmak gerekebilir. Ekonomik açıdan geri kalmış bir ülkeyiz. Fakat Anayasamız, Batı Avrupa'nın bir çok ülkelerine model olacak ilerilikle kaleme alınmıştır. Eğer bundan ekonomik gelişmemizi aksatan bazı maddeler var ise, bunları cesaretle ele alıp tadil etmeliyiz.»

İTÜ'nün gerici üğretim üyelerinden ve yine İstanbul tekelci burjuvazisinin akıl hocalarından Zeyyat Hatipoğlu aynı açık oturumda (21.3.1971) şöyle diyor :

«Biz Anayasamıza öyle prensipler koyduk ve reformları öyle taraflara çektik ki, bunlarla iktisadi kalkınmamızı gerçekleştirmek düşünülemez... Yalnız sanayiciler değil (!!!), işçiler, devlet memurları, öğretmenler, öğrenciler, hattâ kapıcılar teşkilâtlanmıştır. Bu teşkilâtlanma böyle devam ettiği müddetçe bu rejim yürümez.» (!!!)

Ve nihayet, şimdi Erim hükümeti içinde kilit bir mevkide, Tarım Bakanlığında bulunan Orhan Dikmen'-in bakan olmadan iki gün önce, 26 Mart 1971'de Milliyet gazetesinde yayınlanan bir yazısından bir bölüm aktaralım. Söz konusu yazı, İstanbul montajcılarının, Koç grubunun ve özel sahiplerinin bu temsilcisinin «bakanlık istidası» niteliğindedir :

«...1961 Anayasası, sorumlu icra gücünün... bazı hallerde yetkisiz icraatta bulunacak ve reformları başaracak «kuvvetli ve inandırıcı» bir icra gücüne kavuşabilmek için Anayasada greken düzeltmeleri yapmak lâzımdır.»

Hükümet programının «çalışma hayatında huzurun sağlanması» bölümünde de şöyle deniliyor :

«Sendikalar kanunu ile toplu sözleşme, grev ve lokavt kanunları birlikte ele alınarak birbirlerini tamamlayan bu iki kanun arasındaki çelişmeler giderilecektir. Ulusal ekomiye zarar veren sosyal patlamalara sebeb olan aksaklıklar, öncelikle hukukî tedbirler yoluyla (Altını biz çizdik) giderilecektir.»

Programın bir başka yerinden :

«Mevcut kanunlarla Anayasa arasındaki çelişmelerin giderilmesi ve boslukların doldurulması... incelenecektir.» (...) «Dernekler, toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğü, grev ve lokavt ve ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki kanunlara tam saygı sağlanacak, uygulamadaki boşluklar giderilecektir.»

Nihat Erim'in, Başbakan olmasından hemen sonra, yeni hükümete «kanun niteliğindeki kararnamelerle idare imkânı tanınması» konusunda Süleyman Demirel ile görüştüğü ve destek gördüğü de hatırlardadır. Tekelci büyük burjuvazinin ve yardakçılarının siyasi plânları konusunda tabloyu, AP sözcüsü Orhan Dengiz'in 5 Nisan 1971 günü Millet Meclisi'nde yaptığı konuşma ile tamamlayalım :

«.. Bu arada devlet kuvvetlerinin yıpratılması gayesi de güdülmüştür... Anayasanın verdiği özgürlüklerin kullanılmasının sonucudur... bütün siyasi partilerin öncelikle bir güç birliği ve müşterek anlayış içinde bu meseleye eğilmesi halisane dileğimizdir... Anayasa değişikliğine varan her çeşit tedbirin alınmasında destekçi ve kararlı olduğumuzu belirtmek isteriz.»

Hâkim sınıf partileri, gerici parlamento, Erim hükümeti ve tekelci sermaye çevreleri arasında bu konuda anlaşmaya varılmıştır :

«..Çoğunluk partisinin başı olarak sayın Demirel'e söyledim : Sen bana bir kere gel, sana yirmi kere gelirim dedim... konuşalım, danışalım dedim. Böyle olacak .. Siz yardım edeceksiniz biz çalışacağız.»

AMERİKAN EMPERYALİZMİNİN İŞBİRLİKÇİLERİ MUTLAKA YIKILACAKTIR!

Erim hükümetinin iç ve dış politika konusundaki tutumu bu kadar açık olduğu halde, bazı reformcu aydınların hâlâ meseleyi «ilerici» Erim hükümeti ile gerici parlamento arasında «devrimci bir mücadele» gibi göstermeye çalışıyorlar. Dışta, Amerikan emperyalizminin uluslararası askeri ve siyasi örgütlerine bağımlılık. İçte, faşizan «kanun ve nizam» sloganıyla hâkim sınıfların baskı ve zulmünü daha da arttırmaya çabalamak. Yeni hükümetin programının temel siyasi noktaları bunlardır.

Bunları görmeyip, orta ve küçük burjuvaziyi aldatmak için programa konduğu aşikâr olan «lâiklik», «Atatürkçülük» iddialarına kapılmak, emperyalizmin ve büyük burjuvazinin «yeni üslübuna» (Bkz : Proleter Devrimci AYDINLIK, sayı 37) kanmak ve halkı aldatmaktır. aKldı ki Başbakan Erim, 5 Nisan konuşmasında, Türkiye'de işbirlikçi büyük burjuvazinin «lâiklik ve modernlik» iddialarının ne kadar sığ bir derme çatma olduğunu da göstermiştir :

«...Çocukluk arkadaşım Hafız Mehmet... ezanı Türkçe okutacakmışsın diye sordu... lâik devlette böyle bir şey olmaz... biz İmam — Hatip okullarına karşı değiliz.»

Aslında, programın bütünü hakkında en açık yargıyı yapan, reformcu burjuva aydınlarının hayallerine en yıkıcı darbeyi indiren yine Nihat Erim'in kendisidir. 5 Nisan konuşmasında şöyle diyor :

«Türkiye devleti bir devamlılık içindedir. Hükümetlerler değişir ama devlet devam eder..»

Bu bizzat Başbakanın ağzından, bugünkü hükümetin sınıf niteliğinin itirafıdır.

Ne zamana kadar «devam eder?»

Erim'in itiraf ettiği gerçeği, Proleter Devrimci AYDINLIK ve İŞÇİ — KÖYLÜ emekçi yığınların bakış açısından şu şiarlarla dile getirmiştir :

BÜYÜK BURJUVAZİ YENİ HÜKÜMETİNİ KURDU.

BİR GERİCİ İKTİDARIN YERİNİ BİR DİĞERİ ALABİLİR, AMA DEVRİM ATEŞİ SÖNDÜRÜLEMEZ.

ERİM HÜKÜMETİ DİKEN ÜSTÜNE OTURMUŞTUR.

HALKIN GÜCÜ BÜTÜN GERİCİ İKTİDARLARI YIKAR.

HÂKİM SINIFLARIN İKTİDAR FORMÜLLERİ BİR BİR ÇÖKECEKTİR.

Halkın Acil Taleplerine Karşı Orduda Yayınlanan Gizli Tamim

Dev - Genç, 12 Mart muhtırasını izleyen günlerde «Türkiye Halkına» başlıklı bir bildiri yayınladı. Bu bildiri, esas olarak halkın acil taleplerini ihtiva ediyordu. Bildiri üzerine büyük komutanların bütün silâhlı kuvvetler teşkilâtına gönderdiği gizli tamim, onların halkımızın acil talepleri karşısında takındıkları tavrı apaçık ortaya koyuyor. Bu sayfada klişesini bastığımız Tamim'de şu emir yer alıyor:

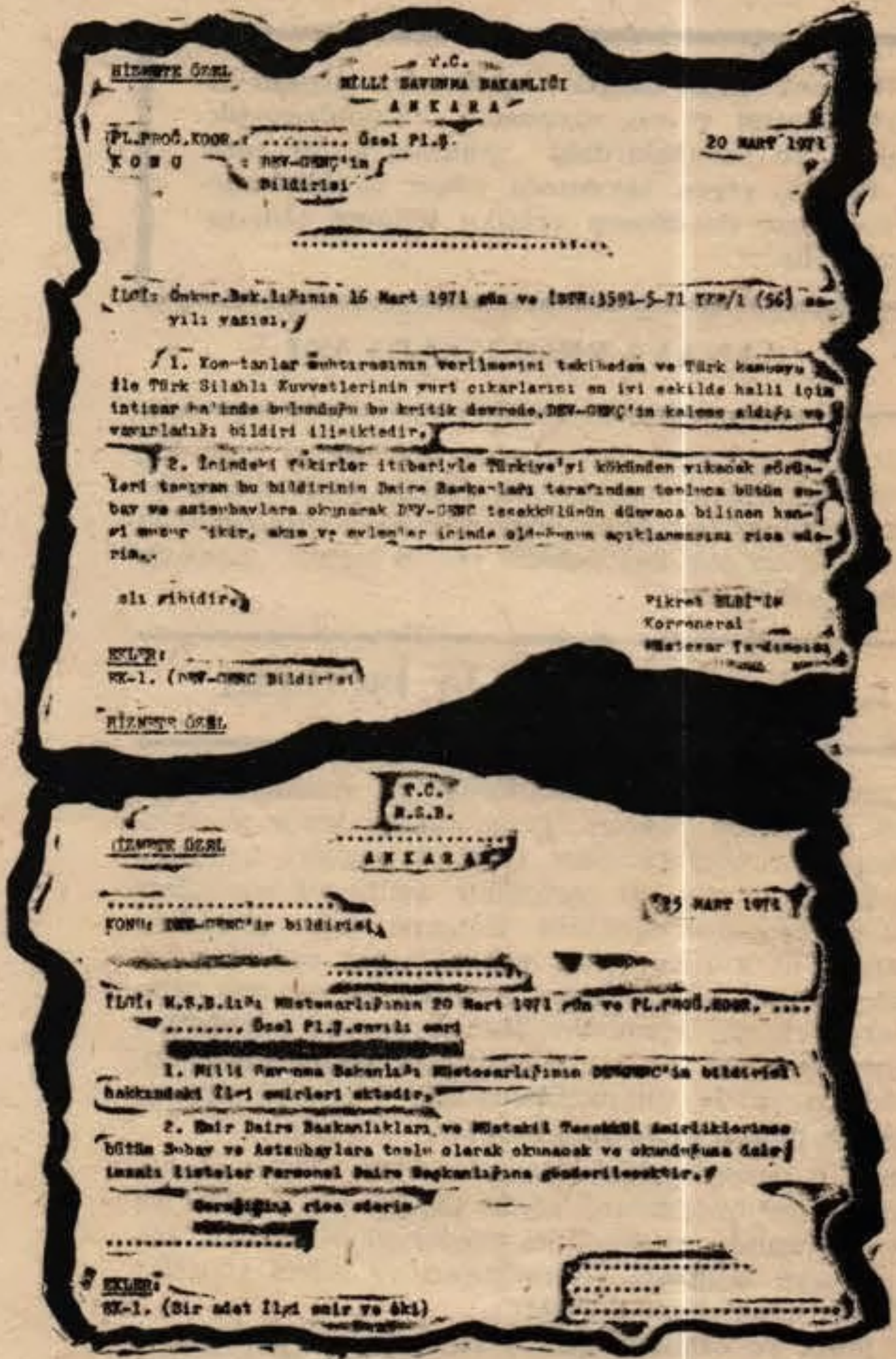
«İçindeki fikirler itibarıyla Türkiye'yi kökünden yıkacak görüşleri taşıyan bu bildirinin Daire Başkanları tarafından topluca bütün subay ve astsubaylara okunarak, Dev - Genç teşekkülünün dünyaca bilinen hangi muzur fikir, akım ve eylemler içinde olduğunun açıklanması...»

Büyük komutanlara göre, Amerikan üslerine el konması, yabancı sermayenin, dış ticaretin ve bankaların millileştirilmesi, ağaların elindeki toprakların yoksul köylülere dağıtılması «Türkiye'yi kökünden yıkacaktır»; işçi sınıfı üzerindeki baskıların kaldırılması, işçilere genel grev hakkının tanınması, işçilerin ve köylülerin siyasi teşkilâtlanmasını yasaklayan faşist 141 ve 142. maddelerin kaldırılması «Türkiye'yi kökünden yıkacaktır»; yoksul Kürt halkı üzerindeki millî baskıya son verilmesi, işçilerin ve köylülerin teşkilâtlandırılması «Türkiye'yi kökünden yıkacaktır.» Yani, Amerikan emperyalistleri ve onların bir avuçluk yerli ortakları dışında kalan bütün halkımızı bu acil taleplerinin gerçekleşmesi «Türkiye'yi kökünden yıkacaktır.» Açıktır ki, bütün bu taleplerin gerçekleşmesi Türkiye'yi değil, halkımızı ezen ve sömüren Amerikan emperyalistlerinin, büyük burjuvaların, toprak ağalarının hâkimiyetini yıkacaktır. Bu tamim, büyük komutanların halkın taleplerinden ne kadar çok korktuklarını, bu taleplerin ordu içinde de yayılmasından ne kadar çok ürktüklerini gösteriyor. Halkın taleplerine karşı takındıkları bu tavırla bazı komutanlar, Amerikan emperyalistlerinin ve yerli ortaklarının savunuculuğunu yapıyorlar.

Bu tamim, sadece büyük komutanların halkın taleplerinden korktuklarını, halka karşı olduklarını göstermekle kalmıyor. Onların gerçekte 1961 Anayasasına da karşı olduklarını gösteriyor. Zira, halkımızın bu acil taleplerinin bir kısmı 1961 Anayasasında da yer almaktadır. Ve bu fikirlerin savunulması, 1961 Anayasasında belirtilen düşünce hürriyetinin de garanti altına aldığı bir haktır. Ayrıca herşeyden önce halkın dâvasına bağlılığın emrettiği bir görevdir.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığının kendi teşkilâtına yayınladığı bildiri de, bu tamimle aynı sınıf açısını, büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının sınıf açısını taşıyor. Deniz Kuvvetleri Komutanına göre, 12 Mart muhtırası «1961 Anayasasının getirdiği geniş özgürlükler manzumesini dejenere ederek, Devlet yapısının ve bütünlüğünün yıkılmasını ve başka şekilde bir rejimin yerleştirilmesini hedef tutan anarşist eylemlere ve bu eylemleri önlemeye muvaffak olamayan parlâmento ve hükümete» karşıdır. Deniz Kuvvetler Komutanının «devlet yapısının ve bütünlüğünün yıkılmasını ve başka şekilde bir rejimin yerleştirilmesini hedef tutan anarşist eylemlere ve bu eylemleri önlemeye muvaffak olamayan parlâmento ve hükümete» karşıdır. Deniz Kuvvetler Komutanının «devlet yapısının ve bütünlüğünün yıkılması... hedef tutan anarşist eylemler» dediği şey, işçilerin, köylülerin, gençlerin, aydınların, bütün halkımızın sömürüye ve zulme karşı verdiği mücadelelerdir. Ordu komutanlarının istedikleri, halkın mücadelesini bastırmaya «muvaffak» olacak bir yönetimdir. Bu talep, Amerikan emperyalistlerinin, büyük burjuvaların, toprak ağalarının acil talebidir. Yine Deniz Kuvvetleri Komutanı, 12 Mart muhtırası «hiç bir sosyal sınıf veya onların ideolojilerini tasvip veya tatmin için hazırlanmamıştır» diyor. Bu sözde sınıflarüstü tutum, aslında büyük patronların, büyük ağaların çıkarlarının savunulmasından başka bir şey değildir.

Halka karşı olan her tutumu açığa çıkartmakta sonuna kadar kararlı olacağız. Halkın dâvasını sonuna kadar savunacağız.

HİZMETE ÖZEL

T.C.
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI
ANKARA

PL.PROĞ.KOOR.: .... Özel Pl.Ş. — 20 MART 1971
KONU : DEV-GENÇ'in Bildirisi

İLGİ: Genkur.Bşk.lığının 16 Mart 1971 gün ve İSTH:3581-5-71 TKP/1 (56) sayılı yazısı.

1. Komutanlar muhtırasının verilmesini takibeden ve Türk kamuoyu ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurt çıkarlarını en iyi şekilde halli için intizar halinde bulunduğu bu kritik devrede, DEV-GENÇ'in kaleme aldığı ve yayınladığı bildiri iliştiktedir.

2. İçindeki fikirler itibariyle Türkiye'yi kökünden yıkacak görüşleri taşıyan bu bildirinin Daire Başkanları tarafından topluca bütün subay ve astsubaylara okunarak DEV-GENÇ teşekkülünün dünyaca bilinen hangi muzır fikir, akım ve eylemler içinde olduğunun açıklanmasını rica ederim.

Fikret [illegible]
Korgeneral
Müsteşar Yardımcısı

EKLER:
EK-1. (DEV-GENÇ Bildirisi)

HİZMETE ÖZEL

T.C.
M.S.B.
HİZMETE ÖZEL
ANKARA

25 MART 1971

KONU: [redacted]'in bildirisi

İLGİ: M.S.B.lığı Müsteşarlığının 20 Mart 1971 gün ve PL.PROĞ.KOOR. .... Özel Pl.Ş. sayılı emri

[redacted]

1. Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığının [redacted]'in bildirisi hakkındaki ilgi emirleri ektedir.

2. Emir Daire Başkanlıkları ve Müstakil Teşekkül Amirliklerince bütün Subay ve Astsubaylara toplu olarak okunacak ve okunduğuna dair imzalı listeler Personel Daire Başkanlığına gönderilecektir.

Gereğini rica ederim.

[redacted]

EKLER:
EK-1. (Bir adet ilgi emir ve eki)

H. İnan, D. Gezmiş ve K. Koçalak Kanunsuz Olarak Hücrede Tutuluyor

Hüsayin İnan, Deniz Gezmiş ve Kor Koçalak Ankara Cezaevi'nde hücreye konmuşlardır. Bilindiği üzere, infaz hükümlerine göre, bir mahkûm ancak inzibat cezası aldığı zaman hücreye konabilir. Bu arkadaşlar hiç bir inzibat cezası almadıkları halde hücreye konulmuşlardır. Bu konuda Savcılığa ve Adalet Bakanlığı'na yapılan itirazlar henüz bir netice vermemiştir. Devrimcilerin hücreye atılması bir teamül haline getirilmek istenmektedir. Bu durum karşısında Hüseyin ve Deniz, Salı akşamından itibaren açlık grevine başlamışlardır.

proleter devrimci
AYDINLIK

Merkezi Eğitim Çalışmasında Bu Hafta

Proleter Devrimci AYDINLIK ve İŞÇİ — KÖYLÜ Merkezi İdeolojik Eğitim Çalışmasının İkinci Bölümünün Beşinci Dersi 13 Nisan Salı günü yapılacaktır. Beşinci Dersin konusu Çin Devriminde Japonya'ya karşı savaş döneminin askeri sorunlarıdır. Bu derste Başkan Mao Zedung'un Japonya'ya Karşı Gerilla Savaşında Strateji Meseleleri (1938), Uzayan Savaş Üzerine (1938) ve Savaş ve Strateji Meseleleri adlı yazıları üzerinde durulacaktır. Bu yazılar, Sol Yayınları tarafından çıkarılan Başkan Mao'nun Askeri Yazılar'ı adlı derlemede yer almaktadır. Eğitim çalışmaları Adakale Sokak 28 Kızılay. Ankara adresinde yapılmakta ve saat 20.30 da başlamaktadır.

Yaşasın İşçi Sınıfının Devrimci Dayanışması

3.Nisan.1971

Biz Tuzcuoğlu Nakliyat Ankara İşyeri'nde çalışmakta olan işçiler, İstanbul Adel Kalem Fabrikasında ve direnişte bulunan diğer iş yerlerindeki işçi kardeşlerimizin, sendika hürriyeti ve işçi sınıfının demokratik hakları yolunda vermekte oldukları mücadelelerini sürdürebilmelerini temin ve hâkim sınıflara işçi sınıfının devrimci dayanışmasını gösterebilmek maksadıyla bir kampanya açtık.

Hepimizin bildiği gibi Adel'deki kardeşlerimiz iki aydır, beş kuruş yardım görmeden direnişlerini sürdürüyorlar. Devrimci sendikalar yardım edemiyor. Çünkü, patronların ve toprak ağalarının gerici iktidarları onların yardım etmesini kanunla yasaklamış bulunuyor.

Oysa, biz işçiler kardeşlerimize omuz verip, işçilerin birliğini ve gücünü göstermeye kararlıyız. «BİR YÖVMİYENİ ADEL'Lİ YİİT KARDEŞLERİNE VER» adını verdiğimiz kampanyaya bütün işçi arkadaşlar büyük bir şevkle katıldılar. Bir gün içinde topladığımız 1.025.00 lirayı, İstanbul'daki yiğit kardeşlerimize ulaştırılmak üzere mücadele bayrağımız İŞÇİ — KÖYLÜ'ye gönderiyoruz

Kardeşler,

Emperyalistlerin uşağı, büyük sermaye sahipleri, şiddetlenen ekonomik buhranın yükünü, işçi sınıfının ve ezilen halkımızın omuzlarına yıktılar. Sömürü ve zulüm gün geçtikçe artıyor. Hâkim sınıflar, işçi sınıfımızı, sarı sendika çemberi içinde köleleştirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Bu sömürü ve zulüm sebebi, hâkim sınıfların iktidarda olmalarından doğan avantajla üretim vasıtalarını ellerinde tutabilmeleridir.

Fakat, bugün Türkiye'de bütün işçiler, bir sınıf olduklarını kavramışlardır. Artık omuz omuza verip birlikte mücadeleye girmek zamanının geldiğini biliyorlar.

Türkiye işçi sınıfının bugüne kadar geçmiş mücadelesi, sömürücü sınıfların aslında ne derece güçsüz olduklarını kesinlikle ortaya koymuştur. Patronlar hâlâ bizleri birbirimize düşürerek ortak ve gerçek düşmanlarımızı görmemize mani olabilmek çabasında israr ediyorlar. Oysa, biz işçiler artık biliyoruz ki, işçi sınıfının sermayenin boyunduruğundan kurtulabilmesi için, yurdumuzdaki bütün işçilerin, bütün halkın, ortak düşmanımız olan emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı birliğinin sağlanması şarttır.

Mücadelemizde çok önemli güçlüklerle karşılaşacağımız muhakkaktır. Ancak, eninde sonunda kazanacak olanlar, emperyalizmin işbirlikçisi patronlar ve toprak ağaları değil, işçiler, köylüler, tüm halkımız ve onların devrimci iktidarıdır.

YAŞASIN İŞÇİ SINIFININ DEVRİMCİ DAYANIŞMASI.

Düşman Saldırıyorsa Doğru Yoldayız

Büyük burjuvazinin yeni kurulan Erim hükümetinin en hararetli destekleyicilerinden olan Turhan Feyzioğlu, hükümet programı üzerine Amerikancı niteliğini bir defa daha ortaya koyan bir konuşma yaptı. Bu konuşmasında Proleter Devrimci AYDINLIK'a saldırmaktan geri kalmadı. Ülkemizdeki bu anti — komünizm şampiyonunun konuşmasının proleter devrimci hareketimize saldıran kısmını olduğu gibi aşağıya aktarıyoruz :

«Brejnev'in Sovyetler Birliği Komünist Partisinin kongresinde okuduğu raporu bu kürsüde okursanız, yine size «Burjuva revizyonisti» diye, «yabancı çıkarcıların ajanı» diye saldıracak olanlar vardır. Bunları hiç bir reform tedbiri, yıkıcı faaliyetlerinden vazgeçirmeyecektir.

Bu hükümeti de Amerika Birleşik Devletleri'nin kurduğu iftirasını daha bugünden yazanlar ve yazacak olanlar vardır. Siyasi iktidarın ancak kanlı bir halk ayaklanmasıyla, silâh namlusundan çıkacağını sabah akşam tekrarlayıp duran azat kabul etmez Mao Çe Tung müridleri vardır. Silâhlı kuvvetler içinde ayrılıklar yaratacak bu hükümete ve ona destek olan güçleri yıkmak hevesine daha bugünden kapılmış olan (Sosyalist yaftalı faşistler) propaganda faaliyetlerine bir gün bir ara vermiş değillerdir.»

ÇORUM İLİNDE SINI

Çorum ilinde, sınıfları tahlil eden yazının birinci kısmını geçen sayımızda yayınlamıştık. Şehirde ve kasabalardaki sınıfları tahlil eden bu bölüm, geçen sayımızda çıkan ve köylerdeki sınıfların durumunu anlatan bölümü tamamlamaktadır.

1. SANAYİ PROLETARYASI

Alaca ve Sungurlu'da gelişmiş bir sanayi olmadığı için, sanayi proletaryası da yok gibidir. Çorum'daki işçilerin durumundan daha önce söz ettik. Sungurlu'da toplu halde en çok işçi çalışan yer 20 işçinin çalıştığı ekmek fabrikasıdır.

2. ZANAAT ve İMALÂT İŞÇİLERİ

Zanaatkâr çırakları, tamirhane ve imalâthane çırakları bu gruba girerler. Tezgâhtarlar, şoför muavinleri, kapıcılar, otel kâtipleri, temizlik, işçileri, hammallar, lokanta ve çay evi garsonları, ayakkabı boyacıları da bu gruba dahil edilebilir. Bunların çoğu çevredeki yoksul köylülerin ve şehir yoksullarının çocuklarıdır. Çırakların, garsonların ve şoför muavinlerinin yaş ortalamaları yirminin altındadır. Bunlar yorucu işlerde hemen hemen karın tokluğuna çalışırlar. Başka bir iş bulamadıkları ya da tutamadıkları için bugünkü yarı aç ve perişan hayata katlanmaktadırlar.

Bunlar kısmen yanlarında çalıştıkları ustalar ve küçük patronlar tarafından, büyük ölçüde ise ustaları ve küçük patronları da sömüren emperyalist tekeller, büyük sermaye sahipleri ve vurguncu ve tefeci tücarlar tarafından sömürülmektedirler.

Dağınık ve örgütsüzdürler. Her geçen gün sayıları artmaktadır. İçlerinden bir kısmı ustasından öğrendiği mesleğe atılmakta, bir kısmı iş bulma umuduyla büyük şehirlerin yolunu tutmakta, bir kısmı da işsiz kalıp ayak takımı (lumpen proletarya) saflarına katılmaktadırlar.

Hepsinin menfaati devrimden yanadır.

3. ŞEHİR YOKSULLARI (YARI PROLETERLER)

Bunlar genellikle küçük miktarda sermayeye, toprağa veya başka bir mülkiyete sahip olmakla birlikte, bu mülkiyet üzerinde karınlarını doyuramıyan ve ek olarak çaılşmak zorunda kalan kimselerdir. Bunlar kasabaların çevresindeki bağ, bahçe ve tarlalarda, inşaatlarda işçilik yaparlar. Çocuklarını hizmetçi, çırak olarak çalıştırırlar. Yoksul köylülere benzerler. Sungurlu'da oldukça kalabalık bir grup teşkil eden çalgıcıları ve Çorum'da bir mahalle teşkil eden Çingeneleri de bu gruba dahil etmek gerekir. Şehir yoksullarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Hepsinin menfaatleri de devrimden yanadır.

4. AYAK TAKIMI (LUMPEN PROLETARYA)

Bunlar işsiz güçsüz takımıdır. Bir gün çalışıp beş gün boş dolaşırlar. Hırsızlık, yan kesicilik, fahişelik, fedailik vs. yaparlar. Kaynakları şehir ve köy yoksulları ile el zanaatları işçileridir. Eğitilebilirlerse devrim saflarına katılırlar. Kolayca karşı devrimin aleti de olabilirler. Alaca ve Sungurlu'da yeni kurulmakta olan Ülkü Ocaklarının paralı askerliğini yapmaktadırlar.

5. ŞEHİR KÜÇÜK BURJUVAZİSİ

Bunlar zanaatkârlar ve küçük tacirlerdir. Aydınların bir kısmı, öğrenciler ve serbest meslek sahipleri de bunlara dahil edilmelidir.

a) ZANAATKÂRLAR : Bunlar kendi küçük ve basit üretim araçları üzerinde kendileri de çalışarak üretim yapan kimselerdir. Hemen hepsinin yanında bir veya iki tane çırak çalışır. Fakat esas olarak kendi emekleriyle geçinirler. Durumları orta köylülere benzer. Demirciler bakırcılar, kalaycılar, nalbantlar, doğramacılar, inşaat ustaları, zanaatkâr terziler, dokumacılar, dikici ve kunduracılar, çilingirler, sobacılar, tenekeciler, zanaatkâr berberler, elektrikçiler, motor ve oto tamircileri... bu gruba girerler. Başlıcalarının durumunu kısaca gözden geçirelim.

Demirciler : Kaynak işleri çıktıktan ve bunların imâl ettiği mallar hırdavatçılar tarafından büyük şehirlerden getirilmeye başladıktan sonrad urumları bozulmuştur. Bazılarının kaynak makinesi vardır ve bunların durumu daha iyidir. Demirciler hırdavatçılardan ham demir ve sac alırlar. Köten demiri, saban burnu, kazma, kürek, tırpan tamir ederler, traktör romörklarına parça, nal, mıh, vs. yaparlar. Daha önce demircilerin yaptığı çivi, tırpan, cıvata, menteşe, inşaat aletleri ve tarım aletleri... şimdi hırdavatçılar tarafından İstanbul'daki toptancılardan getiriliyor. Sungurlu'daki demircilerin bir kısmı işini bırakarak Almanya'ya gitmiştir. Sayıları azalmaktadır.

Bakırcılar : Sungurlu'da zanaatkâr bakırcı yani döğme bakır yapan hemen hemen kalmamıştır. Bunların yerini hazır bakır satıcıları almıştır. Satıcılar İstanbul'daki toptancılardan bakırla birlikte alimünyum ve çinko kap ta getiriyorlar. Çorum'da zanaatkâr bakırcı hâlâ yaygındır. Çünkü bakırcılık Çorum'da gelişmiş ve yerleşmiş bir zanaat dalıdır.

Kalaycılar : Alimünyum kaplar çıktıktan sonra durumları sarsılmıştır. Çoklarının dükkânı kışın açılmaz. Yazları köylerde çalışırlar. Kalay çok pahalıdır. Kilosu peşin 90 ilâ 110 lira, veresiye 140 liradır. Sungurlu'da kalayı hırdavatçılardan satın alırlar. Bakır tacirleri hesabına çalışanlar da vardır. Bunlar kalayı bakır tacirinden alır, onun sattığı kapları kalaylar ve kazancının yarısını da ona verir. Sungurlu'da 40 — 50 kalaycı vardır. Sayıları gittikçe azalmaktadır.

Nalbantlar : Öküzlerin ve beygirlerin yerini giderek traktörlerin alması bunların müşterilerini ve dolayısıyla sayılarını azaltmaktadır. Sungurlu'da bir tek nalbant kalmıştır. Hanların önlerinde çalışırlar. Ayrıca demirciden aldıkları nalı ve mıhı satarlar.

Doğramacılar : Motor ve hızara sahip olan biçki ve kerestecileri, bunlara dahil etmiyoruz. Çünkü bunlar esas olarak kendi çalışmalarıyla değil, yanlarında çalıştırdıkları ücretli usta ve işçilerin iş gücünü sömürerek geçinirler. Doğramacılar keresteyi hızar sahiplerinden alıyorlar. En çok ihtiyaç sahiplerine, az miktarda da mobilyacılara mal imâl ediyorlar. Sungurlu'da bunların sayısı 8 — 10 dur. Sayıları azalmaktadır. Çünkü mobilya tacirlerinin toptancılardan getirdiği hazır mal bunların imalâtının yerini alıyor. Ayrıca betonarme binalar yaygınlaştığı için işleri de azalıyor.

İnşaat ustaları : Bunların durumları da iyi değil. Çoğu müteahhitlerin yanında çalışır ve insafsızca sömürülürler. Büyük yapılarda taş duvar azaldığı için bazıları kalıpçı, kaplamacı vs. olarak çalışırlar. Bir kısmı köylerde ve şeirlerde gecekondu yapımında çalışırlar. Ufak bir kısmı da inşaat müteahhitlerinin yanında kalfa, taşaron olarak çalışır.

Zanatkâr terziler : Müşterilerinin çoğunluğu köylülerdir. Bütün sermayeleribir iki dikiş makinası ve iplikten ibarettir İpliği tuhafiyecilerden ve manifaturacılardan alırlar, makinayı Singer acentalarından alırlar. Parçalar İstanbul'dan getirilir, çok pahalıdır. Sayıları azalmaktadır. Bunların yerini hazır elbiseciler almaktadır. Çünkü köylülerin çoğunluğu hazır elbise almaktadırlar.

Bir sanaatkâr terzi (aç yatıp güc kalkarız) dedi. İçlerinde durumu iyi olan çok azdır. Manifaturacılığa geçebilenlerin durumu iyileşmektedir.

Dokumacılar (Mutaflar) : Hemen hemen kalmamıştır. Çorum'da tek tük kilim dokuyucuları vardır. Bunların yerini mobilya tacirleri almaktadır.

Dikici ve kundarıcılar: Sungurlu ve Alaca,da kundura imâl eden yoktur. oÇrum'da varsa bile azalmış olması ihtimali kuvvetlidir. Küçük kulübelerde çalışan tamirciler vardır. Bir kısmı çok ilkel aletlerle çalışır. Bir kısmının dikiş makinaları vardır. Bunların yerini İstanbul, Bursa, İzmir. Samsun ve İskilip'te toptancılardan alıp getiren hazır ayakkabı tücarları almıştır.

Çilingir : Sungurlu ve Alaca'da hemen hemen kalmamıştır. Fabrika imâli hazır mal onların yerini almıştır. Hazır malın ticaretini Sungurlu'da hırdavatçılar yapıyor. Çorum'da henüz cilingir çoktur. Anahtar, fırınlı soba vesaire yaparlar. Onların da sayısı azalmaktadır.

Zanaatkâr sobacılar : Sungurlu ve Alaca'da çok azdır. Sacı hırdavatçıdan alırlar ve sactan imâl ederler. Teneke soba satın alan azaldığı için bunlara tamir işi gelmemektedir. Yerlerini hazır soba satıcıları almıştır. Sungurlu'da bir kısım manifaturacılar ipragaz ve soba da satıyorlar. Buzdolabı, ipragaz, elektrik süpürgesi çelik masa, çamaşır makinası, bütangaz gırınları satıcıları soba da satıyor. Bunlardan ilerde bahsedeceğiz.

Tenekeciler : Hemen hemen kalmamıştır. İş bulamamaktadırlar. Sungurlu'da sadece iki tane kalmıştır. Hacılara ibrik satarlar ve lehim işleri yaparlar. Durumları çok kötüdür, karınlarını zor doyururlar.

Zanaatkâr berberler : Gelirleriyle giderleri aşağı yukarı denktir Sungurlu'da 15 — 20 berber vardır. Hepsi çalışır. İhtiyaçları olan sabun, bıçak, kolonya vs. yi Sungurlu'daki dükkâncılardan alırlar. Sayılarında artış olan az sayıda zanaatkârdan biri de berberdir. Çünkü bunların yaptıkları işin hazır olarak alınıp satılmasına

Şehirde ve kasa

imkân yoktur. Sungurlu'da berberlerden bir tanesi faizcilik te yapmaktadır. Fakat bu istisnai bir durumdur. Çorum'da kadın berberi ve kuaförlerin durumları bunlardan çok iyidir.

Elektrikçi : Sungurlu'da sayıları çok azdır. Durumları normaldir. Çorum'da Elektrik Santralında ve çimento fabrikasının santralında olan elektrikçi ihtiyacından dolayı sayıları daha fazladır. Ayrıca yeni yapılan inşaat ve evler arttığı için elektrikçi sayısı artabilir. Sanat enstitüsü mezunlarının bir çoğu bu mesleğe yönelmektedir.

Motor ve oto tamircileri : Durumları şimdilik normaldir. Sungurlu'da sayıları5--6 tanedir. Parçayı Sungurlu'daki acentalardan alırlar. Parçaların pahalılığından şikâyetçidirler. Çorum'da remork, kamyon karoseri ve torna işleri yaptıklarından durumları daha iyidir. Yanlarında işçi çalıştırmalarına rağmen, oto tamirciliği belirli bir tecrübe ve ustalık gerektirdiğinden kendileri de çalışır. Büyük parçaları Ankara ve İstanbul'dan getirirler.

Bir bütün olarak bakıldığında zanaatkârlar, çoğunluğu itibariyle yoksullaşmakta ve bir kesimi de yok olmaktadır. (Yokolmaları büyük sermaye sahiplerinin, emperyalist tekellerin ve büyük tüccarların vurguncularına dayanamamaları yüzündendir.) Ancak çok küçük bir kesiminin durumu normaldir ya da normalin üzerindedir. Bunlar banka kredilerinden yararlanamazlar. Bu gün hepsinin menfaati devrimden yanadır.

b) KÜÇÜK TACİRLER (Küçük Esnaf): Bunlar kendi küçük dükkânlarını işleten, pek az sayıda yardımcıları olan veya hiç yardımcıları olmayan kimselerdir. Küçük çapta ticaret yapan bakkallar, küçük çapta sebze satıcıları, kahveciler, kasaplar, küçük çapta nakliyecilik yapanlar, koşulu faytoncular, koşulu arabacılar, hazır elbicesilerin alt kesimleri, fırıncılar, seyyar satıcılar (pazarcılar fotoğrafcılar küçük çapta deri ve köcele ticareti yapanlar (tabaklar) ıtriyatçılar bu gruba girerler. Bunlar Alaca, Sungurlu ve Çorum'da genellikle 2. ve 3. elden satış yapan veya satın aldığı malları daha büyük tacir ve toptancılara vs. devreden küçük sermaye sahipleridir. Bunlar, yani durumları zengin köylülerden daha aşağı olan küçük tacirler, Sungurlu ve Alaca'da çok kalabalık değildirler. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Birincisi tacirler genellikle üst orta halli köylüler, zengin köylüler ve durumu daha iyi olan zanaatkârlar arasından çıkmaktadır. İkincisi de ticarete atılanlar, ticarete atıldıktan sonra ABD emperyalizminin ve büyük sermaye sahiplerinin mamullerini büyük şehirlerden kasabalara taşıyarak vurguncu ticaret kârları sağlayarak kısmen tefeciliğe ve kısmen de yüzde yüz gibi büyük kârlarla veresiyeciliğe el atarak büyük köylü kitlesinin ve zanaatkârların sefalete sürüklenmesi pahasına hızla zenginleşmektedirler. Ticarete atılanların sayılarının son yıllarda artması da bu yüzdendir. Şimdi küçük tacirlerin durumunu kısaca ele alalım.

Küçük Çapta Ticaret Yapan Bakkallar : Makarna, pirinç, şeker, peynir, zeytin, zeytinyağı, sana, tamavita, tuz, biber, baharat, üzüm, boyalı şeker, fındık, fındık içi, ceviz, ceviz içi lokum, fasulye, mercimek, bulgur, şehriye, nohut, çay, sigara, kibrit, sabun, soda, lili tursil, kına, boya, çakmak, bıçak, çakmak taşı, saat kordonu, süpürge, pil, kilit, tarak vs. satarlar. Sungurlu'da kırtasiyeci olmadığı icin kırtasiye mallarını da bunlar satarlar. Bunlar malları Ankara, Samsun, İstanbul gibi büyük şehirlerdeki toptancılardan ya da şehirdeki toptancıdan alır, perakende satarlar. Sungurlu'da en az yüz bakkal vardır. Çoğunun durumu normaldir, normal bir orta köylü gibidir, ya da daha iyidir. Normal olarak % 20 kâr ederler. Veresiye verdiklerinde kâr oranı % 50 — 60'a kadar çıkar. Bunlar arasınca veresiye pek yaygın değildir. İçlerinde dal budak sarıp zenginleşenler vardır. Sayıları artmaktadır. Çorum'da hemşehrilerine harman ve pancar zamanına veresiye verenler vardır.

Manav ve Sebzeciler : Yerli sebze çıkıncaya kadar epey para kazanırlar. Sungurlu'da turfanda sebzeyi Ankara halinden komisyoncudan alırlar ve kısmen haldeki komisyoncu kabzımal tarafından sömürülürler. Çorum'da manavların hepsi komisyoncudan alırlar. Komisyoncular turfanda sebze çıktığında kamyonlarıyla kendileri getirdiğinden daha büyük kârlar elde ederler. Ayrıca yerli sebze çıktığında bütün köylülerin sebzeleri komisyoncunun elinden geçerek manavlara dağılır. Bu yolla da epeyce kâr ederler. Komisyoncular, manavları aracı olarak ve üreticileri sömürerek keselerini doldururlar. Manavlar da tüketicilerin sırtından kazanç sağlar. Sungurlu'da manav ve sebzeci 50 civarındadır. Durumları normal bir orta köylüden daha iyicedir. Bazıları kamyon sahibi olduğu için diğer şehirlerin pazarlarını da dolaşırlar. Bunların durumu gittikçe iyileşiyor.

Kahveciler : Sungurlu'da bunların sayısı otuz civarındadır. 3 — 5 arasında işçi çalıştırırlar. İcar öderler. Malzemeyi bakkallardan, şekeri kasabanın tek toptancı şekercisinden alırlar. Kahveyi işletenlerin durumu normal bir orta köylü gibidir.

Kasaplar : Bunların küçük bir kısmının durumu zengin köylüden daha iyidir. Çoğunluğun durumu ise yukarı orta halli köylü ve zengin köylü gibidir. İçlerinde kiracı olan da, mal sahibi olan da vardır. Malı pazardan, genellikle köylülerden alırlar. Bunlar kötlüleri

FLARIN TAHLİLİ (2)

alarda sınıflar

kısmen sömürürler. Tüccardan çok nadir olarak mal alırlar. Etten başka pastırma, sucuk yaparlar, çemen satarlar. Bir iki işçi çalıştırırlar, kendileri de çalışırlar. Sungurlu'da on kasap vardır. İçlerinden bir tanesi diğerlerinden sekiz tanesine bedeldir. Zengin olan aynı zamanda besicilik te yapmaktadır. Fazla kârla veresiye verirler, bazen çalınmış veya kaçak hayvan keserler. Durumu kötüleşen pek yok, sayıları artıyor.

Küçük Çapta Nakliyecilik Yapanlar : Kamyonu olupta birkaç ortak olanların durumları pek iyi değildir. Bunların arasında sermayesi en büyük olan genellikle arabaya tek başına sahip olur. Fakat yedek parça, benzin, mazot vs. parası yetiştirmek için iyice sıkıntılara katlanırlar. Arabaya bir başına sahip olanlar da eğer ayrıca tarımla veya ticaretle uğraşmıyorlarsa geçimlerini ancak temin ederler. Şoför çalıştırırlar. Ehliyet almak isteyen kamyon sahipleri en az üç bin beşyüz lira rüşvet ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bunlar çeşitli anbarlardan mal alıp taşırlar. Bunların arasında ticaretle uğraşanların durumu daha iyidir. Amasya'dan, Adana'dan portakal, elma getirip pazar pazar dolaştırırlar. Bir kısmı köylülerden buğday alıp un ve makarna fabrikalarına satarlar. Nakliyecilerin çoğu üst orta halli ve zengin köylülerin arasından çıkarlar. Sayıları artmaktadır.

Koşulu Faytoncular ve Koşulu Arabacılar : Atlarının yem ihtiyacını ve kendi ihtiyaçlarını ancak karşılarlar. Sungurlu'da koşulu arabacıların sayısı oldukça çoktur. Hamalların yerini bunlar almıştır. Çorum'da triportörler (üç tekerlekli motorlu taşıyıcı) faytonların ve eşek arabalarının yerini almaktadır.

Fırıncılar : Alaca ve Sungurlu'da sayıları azdır. Çalıştırdıkları işçi sayısı beşi geçmez. Kendileri de çalışırlar. Unu un fabrikalarından alırlar. Sungurlu'da ekmek fabrikası kurulduktan sonra fırıncı azalmıştır.

Seyyar Satıcılar (Pazarcılar) : Sattıkları malları toptancılardan ve üreticilerden alırlar. Bazıları sadece bulundukları kasabada pazar günlerinde satış yaparlar. Bazıları diğer şehir ve kasabaları da dolaşır. Bazı bakkallar pazarcılık ta yapmaktadır. Bu durum Çorum'da yaygındır. Pazar yerlerinde tezgâh sahipleri köylülerin malını tartar ve bundan belirli bir yüzde alırlar.

Fotoğrafçılar : Eski su fotoğrafçıları silinmek üzeredir. Şimdi eski makinaların yerini yenileri aldı. Çorum'da fotoğraf makinası ticareti de yaparlar. Okullar açıldığında ve düğünlerde kazançları artar. Bunların durumu genel olarak orta köylülere benzer.

Ayakkabı satıcıları : Ayakkabı satıcılarının bazılarının durumu gayet iyidir. Lüks ayakkabı satarlar. Eski ayakkabı yapıcılığından gelip te şimdi ayakkabı satanların durumu daha kötüdür. Soğukkuyu lâstik vb. ıyakkabı satarlar.

Küçük tacirlere bir bütün olarak bakıldığında bunerın da durumlarının esas itibariyle zenaatkârlardan arklı olmadığı görülür. Fark şuradadır ki, bunların cinde gelişip serpilenler zenaatkârlara nisbetle daha azla, silinip yokolanlar daha azdır. Fakat bunların da ızla bölünmesi, bir kesimi zenginleşirken diğer kesiıin yoksullaşması kaçınılmazdır.

Küçük tacirler, kısmen daha büyük ticaret serıvesinin, büyük ölçüde ise emperyalist tekeller ve üyük sermaye sahiplerinin baskısı altındadır. Öte andan kendileri de yanlarında çalıştırdıkları yardımıların (ücretli işgücü yoluyla), durumu daha kötü olan iğer ticaret ve zenaat erbabını ve köylüleri (Ticaret kâ ı ve bir miktar tefeci faizi sağlayarak) sömürürler. ok az kredi alabilirler. Hepsinin menfaati devrimden anadır.

6. ORTA BURJUVAZİ

Bunların durumu zengin köylülere benzer. Esas itiariyle geçimlerini ücretli işgücü yoluyla temin ederrse de kendileri de çalışırlar. Emperyalist tekeller ve üyük burjuvazinin baskısı altındadırlar. Orta burjuazi de kendi içinde aşağı orta ve yukarı kesim olmak zere üçe ayrılır..

Orta burjuvazi imalâtçılardan tekelci olmayan fabika sahiplerinden ve şirket ortaklarından ve orta tiaret burjuvazisinden meydana gelirler. Bunların duruıunu kısaca ele alalım :

A) İMALÂTÇILAR : Pik dökümcüleri, mozayik, üz, briket imalâtçıları, ziraat aletleri, oto ve traktör arsöser imalâtçıları, oto lâstik kaynakçıları, levha baır ve bakır kap imalâtçıları, karyola, somya, halı, seer, gazoz, soda lâstik imalâtçıları, biçki ve keresteciler u gruba girerler.

Bunların bir kısmı emperyalist tekellerin ve büük sermayenin tehdidi altında silinmiştir, bir kısmı ilinmek tehlikesiyle karşı karşıyadır, pek azı bir parça elişebilmektedir. Meselâ mozayik, büz briket imalâtılarının yerini, bunları Ankara ve İstanbul'daki topıncılardan getiren fayans vs. tacirleri alıyor. Ziraat etleri imâli hemen hemen silinmiş ve onun yerini hırvatçılar ve temsilcilikler (acentalar) almış durumda. ıngurlu'da oto karöseri imâl eden yok; römork yaın bir kişi var. O da demiri hırdavatçıdan, tekeri entadan, keresteyi hızarcıdan alıyor. Çorum'da röork imalâtı biraz daha gelişmiş ve yaygındır. Amerikan kolaları her yeri istilâ edeli beri gazoz ve soda imalâtçılarının durumu sarsıldı.

Levha bakır ve bakır kap imalâtı kazalarda gerilemiştir, bunların yerini yapılmış bakır kap ticareti almaktadır. Fakat Çorum'da bakırcılık öteden beri yerleşmiş ve gelişmiş bir meslek olduğundan, orada hâlâ eski itibarını koruyabilmektedir. Çorum'da, döğme bakır, torna ile bakır kap yapılır, eski bakırlar toplanıp levha bakır haline getirilir. 15 — 20 işçinin çalıştığı 8 — 10 bakır fabrikası var. Sahipleri İstanbul'a, Yozgat'a, Tokat'a... toptan bakır satarlar. Bunların perakende satış mağağzaları da vardır. En çok 5 — 6 işçi çalıştıran diğer imalâtçılara göre bunların durumu daha iyidir.

Lâstik ayakkabı, karyola, somya, halı... imalâtı gerilemiştir, yerini ticaret almıştır ve almaktadır.

Sungurlu'da durumu henüz iyi olan üç pastırma imalâtçısı var. Bunlar aynı zamanda kasap. Hayvanı genellikle köylülerden alırlar. Kadın işçi çalıştırırlar ve karşılığında çok kere «kemik» verirler.

Şeker imalâtçılarının durumu da nispeten iyidir. Sungurlu'da bir, Çorum'da bir kaç tane var. Bunlar, helva lokum ve recel de yapar satarlar. Köy bakkallarına, kısmen de şehirdeki küçük bakkallara satarlar.

Biçki ve kerestecilerle değirmen sahipleri de imalâtçılara dahil edilebilir. Biçki ve keresteciler yanlarında ücretli işçi ve usta calıştırırlar. Kerestevi doğrudan doğruya orman isletmelerinden, metreküpü 300 liraya alıp 700 ilâ 1000 liraya satarlar. Sungurlu'da 6 bıçkıcı ve keresteci vardır. bazıları apartman ve han sahibidir.

Değirmen sahiplerine gelince bunların içinde durumu hem oldukca iyi olanlar vardır (bunlar motor değirmeni sahibidir), hem de gittikçe kötülesen vardır (bunlar su değirmeni sahibidir) Motor sahipleri mazot ve parca pahalılığından yakınırlar. Ayrıca her ikisi de un fabrikalarının tehdidi altındadırlar.

Genel olarak imalâtçılar orta burjuvazinin aşağı kesimini meydana getirirler. Bunların pek azının durumu iyidir. Az miktarda kredi alabilirler. Çoğunluğunun menfaati bugün devrimden yanadır. Aynı zamanda devrimden korkarlar.

B) TEKELCİ OLMAYAN FABRİKA SAHİPLERİ VE DİĞER KÜÇÜK PATRONLAR : Un ve ekmek fabrikası sahipleri, tuğla ve kiremit fabrikaları sahipleri, küçük inşaat müteahhitleri bu gruba girerler. Bunlar imalâtçılara kıyasla daha varlıklıdırlar. Orta burjuvazinin ortave üst kesimine dahildirler. Buralarda calışan isçiler dağınık ve az olduğu icin insafsızca sömürülürler fakat bu küçük fabrika sahipleri ve müteahhitleri kendileri de belli ölçüde emperyalist tekellerin ve büyük sermayenin tehdidi altındadır.

C) ORTA TİCARET BURJUVAZİSİ : Bunlar genellikle Ankara, İstanbul, İzmir, Samsun... gibi büyük şehirlerdeki toptancılardan mal alır, çok kere perakende bazan da toptan satış yapan, tacirlerdir. Bunlar daha önce de belirttiğimiz gibi genellikle yukarı — orta ve zengin köylüler arasında, zanaatkârların üst kesimi arasından çıkmışlardır. Bir kısmı da öteden beri ticaretle meşgul olanlardır. Bir çoğu kısa zamanda ticari vurgunculuk, yüksek kârlarla veresiyecilik ve faizcilik sayesinde zenginleşmişlerdir. Bunların daha ufak bir kesimi emperyalist tekellerin ve büyük tekelci işletmelerin bayiliğini, temsilciliğini alarak onların bir parcası bir uzantısı haline gelmişlerdir. Orta ticaret burjuvazisi, çoğunluğu itibariyle orta burjuvazinin yukarı kesimine dahildir. Ancak küçük bir azınlığı bunun dışındadır. Bunların durumu zengin köylülerin yukarı kesiminin durumuna benzemektedir. Cüzdanlarının kabarması, geniş köylü kitlelerinin sefaleti ve zanaatkâr imalâtçıların silinmesi pahasına olmaktadır. İratçılar genellikle bunların arasından cıkmaktadır. Hanı, hamamı, oteli apartmanı vs. olanlar genellikle bunlardır. Demir tacirleri, elektrik malzemesi tacirleri, inşaat malzemesi ve tarım aletleri tacirleri, çimento bakır, mutfak esyası tacirleri; manifaturacılar; cam. dikiş makinası, karyola, somya, halı, mobilya tacirleri; buzdolabı, ipragaz, elektrik süpürgesi, celik masa, çamaşır makinası, demir soba tacirleri; tiftik ve yün tacirleri, hazır ayakkabı satıcılarının bir kısmı, toptancı bakkallar, tuhafiyeciler, yumurta tacirlerinin bir kısmı toptan şeker tacirleri, zahireciler, tüccar terzilerin bir kısmı, müteahhitlerin ve celeplerin bir kısmı bazı lokanta sahipleri, otobüs sahipleri, sarraflar, eczahane sahipleri, sinema han hamam isletenlerin bir kısmı, bazı kırtasiyeciler av tüfekleri satıcıalrı, nakliye şirketleri, kömür tacirleri... orta ticaret burjuvazisine dahildirler.

Demir Tacirleri (Hırdavatcılar): 1967 yılında Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 40 civarındadır.. Sungurlu'da 4 tanedirler. Bunlar demir ve saçtan başka tarım âletleri, elektrik malzemeleri, inşaat malzemeleri de satarlar. Bunlar, demircileri tenekecileri, çilingirleri, tarım âletleri ve inşaat malzemesi imalâtçılarını perişan ettiler. Durumları zengin köylülerin yukarı kesimleri gibidir. İstanbul'dan toptancılardan alıp perakende satarlar. Yüz bin liradan az sermayesi olan hemen hemen yoktur. Kısmen veresiye verirler.

Bakır Tacirleri : Hazır bakırla birlikte alüminyüm kap ve mutfak eşyaları da satarlar. Sungurlu'da dört kişidir. Kendilerinin kalaycıları da vardır. Bazıları bakır kapların kalın yerlerine demir sokarak ağırlaştırır. Bunlar Sungurlu'da dövme bakır yapan zanaatçıları iflâsa sürüklemişlerdir. (Çorum'da dövme bakır imalâtının yaygın olduğunu daha önce belirttik). Giderek sayıları artabilir. Çorum'dan ve başka yerlerden toptan alıp perakende satarlar.

Manifaturacılar: 1967 yılında Çorum ticaret odası-

na kayıtlı olanların sayısı 162 dir. Sungurlu'da ticaretle uğraşanlar içinde durumu en iyi olanlardır. İstanbul'dan büyük toptancılardan alıp köylülere, terzilere ve diğer esnafa satarlar. En küçüğü yüzbin lira ile işe başlar. Sungurlu'da sayıları otuz kırk kadardır. İçlerinde beş altı tanesi milyonerdir. Köylülere en çok bunlar veresiye verirler! (Harman sonu veresiyesi). Yüzde yüze yakın kâr elde ederler. İhtiyacı olanlara, motor, katır alan köylülere aylık %5—10 fazile borç verirler. Büyük çoğunluğu zenginleşmektedir. İçlerinde hamam, apartman sahibi olanlar, Ankara ve İstanbul'da evleri ve daireleri olanlar kasabada toprağı olanlar oldukça fazladır. Bir kısmının özel arabası vardır. Çoğu hacı, hocadır. Birbirlerine imza vererek istedikleri kadar kredi alabilirler. Buna ticari kredi denir ve karşılığında malları ipotek edilmez. Çoğunluğu itibariyle orta burjuvazinin yukarı kesimine girerler. Sungurlu'da cam ve dikiş makinası ticaretini de bunlar yapar. İçlerinde demir soba ve ipragaz satanlar da vardır. Çorum'da sırf cam satan cam tacirleri de vardır.

Karyola, Somya, Halı ve Mobilya Tacirleri: 1967 yılında Çorum ticaret odasında sekiz halı taciri, iki mobilya taciri kayıtlıdır. Bugün Sungurlu'da bütün bunların ticaretini aynı kişiler yapıyor. Sayıları beş altı civarındadır. İmalâtçıları silip süpürmüşler, doğramacıların durumunu sarsmışlardır. İstanbul'dan, Kayseri'den, Niğde'den İskilip'ten... toptancılardan ve kısmen de üreticilerden alıp doğrudan köylülere, memurlara, esnafa satıyorlar. Ayrıca koltuk, sandık, konsol, gardrop, yastık, kilim, sandalya vb. de satıyorlar. Bunlar özellikle düğün yapanlara harman sonuna veresiye verirler. Veresiye için normal kârdan hariç en az %20 kâr koyarlar. Çok kredi alıyorlar.

Buzdolabı, elektrik süpürgesi, ipragaz, çelik masa, çamaşır makinası, bütangaz fırınları satıcıları : Bunlar Çorum'un en zenginleri arasındadır. Çorum'da elektrik malzemesi, motosiklet, bisiklet, triportör (üç tekerli motorlu vasıta) satarlar ve milângaz, ipragaz bayilikleri de yaparlar. Sayıları 10 civarındadır Sungurlu'da buzdolabı satan 3 kişi diğerlerini satan 6—7 kişi vardır. Bazıları ayda 1000 lira verip hesap defteri tuttururlar. Malı İstanbul'dan temsilciliklerden alırlar. Çoğunlukla taksitle satarlar ve büyük kârlar elde ederler.

Toptancı bakkallar : Bunlar köy bakkallarına ve kısmen de şehir ve kasabalardaki daha küçük bakkallara toptan satış ve ayrıca perakende satış yaparlar. Sungurlu'da toptancı bakkal iki tanedir. Çorum'da toptancı bakkal daha fazladır. Sermayeleri yarım milyon ile bir milyon arasındadır. Bunlar haşhaş ve mermi kaçakçılığı da yaparlar. Veresiyecilik pek yaygın değildir. Daha küçük bakkalların içinde, hamamı ve 7—8 kamyonu olanlar vardır.

Hazır ayakkabı satıcıları : Sungurlu'da 7 tanedir. Dikici ve kunduracıları ve lâstik ayakkabı imalâtcılarını zor duruma düşürmüşlerdir. Samsun'dan, İskilip'ten, İstanbul'dan toptancılardan alır, perakende satarlar.

Tuhafiyeciler : Üç beş yıl içinde ortaya çıktılar. Sayıları artmaktadır. Bazıları manifatura ile birlikte yürüyor. Genellikle iyi kredi alırlar. Veresiye pek yaygın değildir.

Toptan Şeker Tacirleri : 1967'de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 8 dir. Sungurlu'da 1 tanedir. Onun durumu üzerinde ileride duracağız. Çorumda toptan şeker ticaretini toptancı bakkallar yürütür.

Tüccar Terziler : Bunların durumu tüccar hazır elbisecilerden daha iyidir. İstanbul'dan kumaş ve malzeme getirirler. Elbise diktikten başka kumaş ve malzeme de satarlar. Bunlardan Sungurlu ve Alaca'da yoktur. Çorum'da vardır

Zahireciler : 1967'de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 126'sı özel 2'si tüzel olmak üzere 128'dir. Bugün Sungurlu'da zahirecilerin sayısı 25—30 civarındadır. Zahireciler genellikle zengin köylüler arasından çıkar. En çok buğday daha sonra arpa, nohut, mercimek alır satarlar. Köylülerden topladıkları zahireyi yayla ve Nuh makarna fabrikalarına ve un fabrikalarına verirler. Bazı zahirecilerin pazardan zahire toplayan adamları vardır. Bunlar önce telefonla makarna ve un fabrikalarıyla anlaşırlar, ne kadar buğdaya ihtiyaçları oldu-

→

ÇORUM İLİNDE SINIFLARIN TAHLİLİ

→

ğunu ve kaç liradan alacaklarını öğrenirler; sonra kendi aralarında köylülerin pazara getirdiği buğdaya en çok kaç lira ödeyeceklerini kararlaştırırlar. Geç vakitlere kadar bekleyen köylü çaresiz kalıp bunların istediği fiatı kabul eder. Zaten daha fazla beklese fazladan kazanacağı parayı belediyeye yer ücreti olarak ödemek zorunda kalacaktır. **Toprak Mahsulleri Ofisi** genellikle tüccarlardan daha ucuza satın aldığı için zahiresini pazara getiren tüccara satmak zorundadır. Yoksul ve aşağı orta halli köylülerin satın aldığı zahire, tüccarların satın aldığı zahireye nisbetle azdır.

Eskiden köylüler zahirelerini teneke veya çinik hesabıyla satarlardı. 5—6 yıldır onun yerini kantar hesabı aldı. Köylüler kantar hesabına uzun zaman alışamadılar, birçok kere vurguncu tüccarlar tarafından aldatıldılar. Hâlâ da aldatılıyorlar, çünkü tüccar satın aldığı zahireyi kendi kantarcısına tarttırıyorlar, kantarlar ise mutlâka hileli oluyor ve tüccar her kantarda 20—30 kilo çalıyor.

Sungurlu'da zahirecinin en küçüğünün 50 bin lira sermayesi var. İçlerinde yarım milyon lira sermayesi olanlar da var. Çorum'da bazıları un fabrikasına ve bir kaç kamyona sahip.

Zahireciler büyük krediler alırlar. İçlerinde çiftçilik edenler de vardır. Bazılarının köylerinde toprağı vardır. Sayıları artmaktadır.

İnşaat Müteahhitlerinin Bazıları: Bunlar ikinci üçüncü dereceden müteahhitlerdir. Büyük müteahhitlerin işlerinin bir parçasını, devlet işlerini ve küçük inşaat işlerini alırlar. Özellikle devlet işlerinde palazlanırlar. Müteahitlerin sermayeleri büyüdükçe vurgunları da büyürh. İnşaat işçilerini insafsızca sömürürler ve bu soygundan bir çok müteahhit, sermayelerinin büyüklüğüne göre pay alır. Aynı zamanda bu kârları paylaşma konusunda büyük müteahhitlerle küçükler arasında çelişme vardır ve daima küçükler büyüklerin tehdidi altındadır.

Müteahhitler genellikle mühendislerden ve fen memurlarından olurlar. Sungurlu'da palazlanmış iki üç müteahhit vardır. Bunlardan biri Sungurlu özel idare binasının ihalesini 650.000 liraya alıp 90 günde 500.000 liraya mal etmiştir. Müteahhitler çimentoyu Çorum'daki fabrikadan, demiri Karabük'ten alırlar. Esas itibariyle inşaat işçiliği yapan yoksul köylüleri sömürürler.

Çeleplerin Bazıları: Sungurlu'da çelep sayısı 20—25 tanedir. Köylerden hayvan toplayıp getirenlere çelikçi denir. Köyler pazara açılmaya başladığından beri bunların sayısı azalmıştır. Çelepler hayvanı köylülerden, çelikçilerden ve besicilerden alırlar. En çok Et - Balık Kurumuna sonra kasaplara satarlar. Bir kısmı besi de yapar. Besi için gereken yemi yem tacirlerinden, tarım kredi kooperatiflerinden alırlar, fabrikalardan küspe getirirler. Çeleplerin bir kısmı orta burjuvazinin aşağı kesimine, hattâ küçük burjuvaziye dahildir. Bir kısmı ise orta burjuvazinin üst kesimine girer. Meselâ Sungurluda çeleplerin içinde 100 - 200 hayvan satın alan vardır. Bazılarının çobanları ve bakımcıları vardır. Banka kredisini çok alırlar (en az alan 5.000 lira normal alan 15.000 lira). Kısmen veresiyecilik yaparlar, sayıları çoğalmaktadır.

Çimento Tacirleri: 1967 de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 35 dir. Şimdi çoğalmıştır. Bunların hemen hepsi zengindir. Fabrikadan 730 kuruşa alıp, açıktan karaborsa yapar ve 12,5 liraya satarlar. İnşaat sahiplerine ve diğer ihtiyaç sahiplerine bazen çimento fabrikasının kapısında devrederler. İstifçilik yaparlar. Sungurlu'da çimento satışını ticaret odası, belediye, ve çimento fabrikası hissedarı olan bir kişi yapıyor. Kömür tacirleri de bunlara benzer. (Kömürün tonunu 80—90 liraya alıp, 200—220 liraya satarlar.)

Otobüs Sahipleri: Genellikle zengin köylüler arasından palazlananlar otobüs sahibi olmuşlardır. Otobüslerden çoğu birkaç kişinin ortak malıdır. Bunlar, Çorum, Alaca ve Sungurlu'da iki üç yazıhanede toplanmışlardır. Birbirleriyle sıkı rekabet halindedirler. Her yazıhanenin silâhlı fedaileri vardır. Aralarında ölüme kadar varan çatışmalar olmuştur. Alaca'da Cem yazıhanesine bağlı otobüsler alevîlere, Hatuşaş yazıhanesine bağlı otobüsler sünnilere aittir. Hatuşaş sahipleri, Alaca'nın en zenginleri olup, çoğu hacı hocadır ve gericiliğin başını çekmektedirler. Cem yazıhanesi hem alevîlerin karargâhı, hem de TİP ilçe teşkilâtı durumundadır. Yazıhaneler bir iki kişinindir. Bunlar otobüs sahiplerinden yüzde on alırlar. Ayrıca simsar çalıştırırlar.

Sarraflar: 1967 de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı yedidir. Bugün sadece Sungurlu'dakilerin sayısı sekizdir. Yüzük, tepelik imâl ederler, saat satarlar. Malı İstanbul'da büyük sarraflardan getirirler, lerinin sermayesi yüzbin ilâ beşyüzbin arasındadır. Sungurlu'da birinin sermayesi milyonu aşkındır, diğer- Yanlarında 25—30 lira haftalıkla kalfa çalıştıranlar vardır. Bazıları toprak ve apartman sahibidir.

Eczahane Sahipleri: 1967 de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 5 dir. Şimdi artmıştır. Sungurlu'da 3 tanedir. Hepsinin durumu da iyidir. Özel arabaları vardır. Yanlarında ikişer kalfa ve çırak çalıştırırlar. İlâçları ecza depolarından alır, parasını sattıktan sonra öderler. İçlerinde ecza deposu sahibi yoktur.

Lokanta Sahipleri: 1967 yılında Çorum esnaf dernekleri birliğine bağlı olanların sayısı 89 dur. Bugün daha fazladır. Sungurlu'da on civarındadır. Yanlarında 4—5 tane usta işçi ve garson çalıştırırlar. Çoğu icarcıdır. İki tanesi besi yapıyor. Lokantacıların durumları zengin köylüler gibi veya daha iyidir. Kendileri de çalışır, Çorum'da büyük lokantalarda, lokanta sahipleri çalışmaz. Sayıları çoğalıyor.

Çiftçiler: Şehir ve kasabalardaki çiftçiler de köylerdeki gibi yoksul, orta ve zengin olmak üzere ayrılırlar. Yoksullar daha azdır. Kasabalarda çiftçilik yapanların mülkleri genellikle geniştir. Meselâ Sungurlu'da 200 dönümden fazla toprağı olan birçok çiftçi vardır. Bunlardan sekiz tanesinin toprağı 500 ilâ 1000 dönüm arasındadır. Çorum'da çiftçilerden biri milyonerdir. (Çöp Üsük'ün Hasan)

Sinema, Otel, Han, Hamam, İşletenler: Bunların hemen hepsi de zengindir. Çorum'da iki sinemaya sahip olan birisi milyonerdir ve gericilerin başını çekmektedir. Bunlar genellikle başka işlerin yanısıra bu işle de meşgul olurlar.

7. BÜYÜK BURJUVAZİ

Çorum, Alaca, Sungurlu gibi küçük şehir ve kasabalarda genellikle büyük burjuvazinin kendisi değil, dalları ve kolları bulunur: Banka ve sigorta şubeleri, bayilikler, temsilcilikler, bölgenin özelliğine göre değişen çeşitli işletmeler, devlete ait işletmeler, satış mağazaları, vs...

Türkiye'de büyük sermaye tekelleşmiştir ve «devlet cihazı tekellerin tabiiyetine girmiştir.» Öte yandan Türkiye'de büyük burjuvazi işbirlikçi karakter taşır, çünkü emperyalist tekellere, yani emperyalist ülkelerin kapitalistlerine hizmet eden ve bunlar tarafından desteklenen bir sınıftır.

Çorum, Alaca ve Sungurlu'da emperyalist tekellerin ve büyük burjuvaziye ait işletmelerin dalları ve kolları şunlardır: Oto, kamyon ve traktör temsilcilikleri, akaryakıt (mazot, benzin, gaz) bayilikleri, çeşitli bağlı işletmeler, kooperatifler, sigorta şirketleri, çimento fabrikası, linyit işletmeleri vs.

Emperyalist tekellerin ve büyük burjuvaziye ait işletmelerin dalları ve kolları çoğu kere orta burjuvazinin üst kesimiyle (özellikle ticaret burjuvazisiyle) bir leşmiş durumadır. Temsilcilikler, bayilikler onlara verilmiştir. Sungurlu'daki durumu gözden geçirelim :

Fiat traktörü Sungurlu temsilciliğini Tarım Kredi Kooperatifi ve **Şeref Köylü** isimli biri yapmaktadır. Şeref köylü zengin biridir. Traktörü İstanbul temsilciliğinden alıyor ve her traktörden en az beş bin lira kazanıyor. TKK traktörü Ziraî Donatımdan alıyor. Ayrıca traktör lâstiği, gübre, tohum, yem ve tarım âletleri satıyor.

MAN, BMC, Dodge, Ford... oto kamyon temsilciliğini Sungurlu'nun milyonerlerinden biri olan **Evliya** yapmaktadır. Bu adam 88.000 lira vergi veriyor. Eskiden beri tüccar. CHP döneminde gazyağı bayii imiş. Ayrıca lokantası var ve İstanbul'a toptancılara ve ihracatçılara kamyonlar dolusu tilki, tavşan, kurt derileri, tiftik, yapağı, çekirdek alıp gönderir. Tarım âletleri ve oto lâstiği satar. (Zaten TKK, Şeref Köylü ve Evliya'lardan başka oto lâstiği satan yoktur). Kesme şeker bayiidir. Bütün bakkallara, şekercilere, kahvecilere şekeri o satar. Petrol Ofisi mazot ve gaz bayiidir. Traktör, kamyonet, otobüs ve değirmen sahiplerine mazot ve gazı o satar. Petrol Ofisin benzin satış istasyonu vardır.

Shell mazot bayii Sungurlu'nun diğer bir milyoneri olan **Uzarlar**'dır. Bunlar ayrıca, oto parçası, buzdolabı, çamaşır makinası, ipragaz, vs... satarlar. Uzarlar'ın Shell benzin satış istasyonu vardır. Lokanta ve bakkaliyeleri vardı, bakkaliyeyi dağıttılar.

Daha önce sözünü ettiğimiz ikibin dönüm toprak sahibi ve AP ilçe başkanı **Hacı Nuri**, şimdi bir de TP benzin satış istasyonu kurmuştur.

Sungurlu'nun milyonerlerinden olan manifaturacı **Ulusallar**'ın şimdi bir de BP benzin satış istasyonları vardır.

Sungurlu - Çorum yolu üzerindeki Mobil benzinliği Ulusoy firmasına, Shell benzinliği zengin bir köylüye aittir.

Öte yandan, banka kredilerinin büyük çoğunluğunu zengin köylülerin ve şehir orta burjuvazisinin üst kesimleri, özellikle tacirler (manifaturacılar, zahireciler, hırdavatçılar, tuhafiyeciler, halıcı ve mobilyacılar, çimento ve kömür tacirleri, sebze komisyoncuları, yedek parça, buzdolabı, çamaşır makinası, vs. satıcıları) alırlar. Bunların önemli bir kısmı daha önce de belirttiğimiz gibi veresiyecilik, faizcilik, tefecilik de yaparlar.

Devlet dairelerinde en itibarlı ve nüfuzlu kişiler bunlardır. Bunlar arasından adamını bulamayan köylülerin işleri imkânı yok yürümez. Gerici partilerin önemli mevkileri, belediye reislikleri vs. bunlara aittir. Milletvekili adayları ya bunlardır, ya bunların tasvip ettiği kişilerdir. Bunlar, emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin taşradaki dayanaklarıdır.

8. TEFECİLER, FAİZCİLER, VERESİYECİLER, İSTİFÇİ KARABORSACILAR, KOMİSYONCULAR

Bunlar asalak takımıdır.

A) TEFECİLER: Tefeciler deyince, genellikle sıkıntıya düşen üreticilere borç para verip, karşılığında üreticilerin ürününe yok pahasına el koyan ticaret erbabı anlaşılır. Alaca ve Sungurlu bölgesinde üzerinde tefecilik yapılacak ürün pek olmadığı için (fındık, süt, tütün, ayçiçeği vs. gibi) tefeciliğin bu şekli pek görülmez. En çok yetişen ürün buğdaydır. Buğday üzerinde, böyle bir şey olup olmadığını araştırdık, olmadığını söylediler. Daha sonra en çok satılan ürünler, üzüm, pancar tohumu ve sulak yerlerde yetişen patates, soğan, fasulye vs. dir. Bunları (pancar tohumu hariç) pazarda tüccar veya tüketici alır. Yani borca karşılık elkoyma olayı yoktur, varsa bile önemsizdir.

B) FAİZCİLER: Faizciler ihtiyacı olan kişilere yüksek faizlerle borç verirler. Aylık %5—6 bazen %10. Borç senedine, alınan para değil, ödenme süresinin sonunda faiziyle birlikteki tutarı yazılır. Karşılığında, borçlunun, tarlası evi veya başka bir mülkü ipotek edilir. Alaca ve Sungurlu çevresinde yaygın olan budur. Bu da bir nevi tefeciliktir.

Kimler faizcilik yapar? Birincisi, bu işi meslek edinmiş olan kimseler yapar. Bunlar çeşitli şekillerde biriktirdikleri paralarını faize vererek havadan binlerce lira sağlarlar. Bunların içinde üç-beş bin lirası olanlar bulunduğu gibi, bir kaç 100 bin lirası olanlar da vardır. Bunlar hem köylerde, hem de şehir ve kasabalarda bulunur. Meselâ Sungurlu'da bir arzuhalci bir işsiz ve toprak sahibi açıktan açığa faizcilik yapmaktadır. Borcunu ödeyemiyen borçlu, ipotek ettirdiği evini, toprağını kaybetmektedir.

İkicisi, faizciliği başka mesleğin yanısıra yapanlar vardır. Bunlar, köylerde çoğunlukla yukarı orta halli köylüler ve zengin köylülerdir. (Özellikle zengin köylülerin üst kesimleri) Şehir ve kasabalarda, küçük ve orta tacirler çeşitli ölçülerde faizciliğe bulaşmışlardır. Faizcilerin içinde, dediğimiz gibi az parası olanlar da varlerini ancak temin edebilirler. Bunlar evlerini kirayadır. Bunlar faize çok para veremezler ve faizle geçimverir gibi, paralarını faize verirler. Halkı asıl soyanlar büyük faizcilerdir. Bunlar bir kişiye 10.000, 20.000 lira gibi büyük miktarda para verir ve çok yüksek faiz alırlar.

Faizciliğin başka şekilleri de vardır. Biri, **«para faizsiz tarla icarsız»** diye bilinen şekil. Borç veren faiz almaz, buna karşılık borçlunun toprağını işler ve ürününü kaldırır. Ta ki borç ödeninceye kadar.

Bir başkası **«para faizsiz, ev icarsız»** diye bilinen şekil. Ev sahibi, kiracıdan belli bir miktar para alır, bu parayı işletir. Kiracı çıktıktan sonra parasını geri verir.

C) VERESİYECİLER: Veresiyeciler, sattıkları malın parasını sonradan alırlar, fakat malın fiatını peşin fiatına nisbetle büyük ölçüde arttırırlar. Bazen 2-3 misli arttığı olur. En çok veresiyecilik yapanlar manifaturacılar, halı mobilya karyola kilim tacirleri, tuhafiyeciler, buzdolabı çamaşır makinası, elektrik süpürgesi, ipragaz, mobilgaz, radyo, pikap vs. satıcılarıdır. Küçük bakkallar, kasaplar vs. arasında da veresiyecilik vardır, fakat bunlarınki diğerlerinin yanında önem taşımaz. En çok veresiye ve taksitle alanlar ise köylülerdir. (Harman veresiyesi, pancar veresiyesi).

D) İSTİFÇİ ve KARABORSACILAR: Çimento, demir, bazı yiyecek maddeleri... tacirleri, sattıkları malın fiyatının artacağını tahmin ettikleri zaman, malın satışını durdurur ve istif ederler. Malın fiyatı arttığı zaman piyasaya sürerler ve büyük vurgunlar vururlar. Bunun yükünü de en çok şehir ve köy yoksulları, orta köylüler ve şehir küçük burjuvazisi çeker. Sigara gibi ufak şeyler satan küçük karaborsacılar da vardır. Dieğrlerinin yanında bunlarınki pek önem taşımaz.

E) KOMİSYONCULAR: Nakliyecilikte, emlâk ve hayvan alım satımında, sebze ve meyva alım satımında, yaygındır. Bunların içinde en çok vurgun vuranlar Çorum Halindeki sebze komisyoncularıdır.

ÖZETLEYELİM

1. 1950 lerden itibaren önce şehir ve kasabalar, sonra da köyle hızla ticaretin içine girdiler. Emperyalist tekellerin ve büyük sermaye sahiplerinin mamûlleri şehir ve kasabaların pazarlarını istilâ etti. Tarımın, ticaret alanına girmesi ile, köylülerin, zengin ve yoksul köylüler olarak bölünmeleri hızlandı, ve bu bölünme hâlâ devam ediyor. Zengin köylülerin özellikle üst kesimeri ticarete, arsa spekülâsyonuna, tefeciliğe de el atarak sermayelerini arttırmaya başladılar. Bunlar emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin köylük alanlardaki dayanağı oldu.

2. Şehir ve kasabalarda el zanaatları ve imalâtçılık can çekişirken, emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin mamûllerine dayanan ticaret alabildiğine yayıldı ve gelişti. Ticarete atılan zengin köylüler ve zanaatkârların üst kesimleri ile eski ticaret erbabının bir kısmı vurguncu ticaret kârları ile, %100 kârlar sağlıyan veresiyecilikle, faizcilikle, istifçilikle, bankaların kredi vs. desteği ile zenginleştiler. Orta burjuvazinin üst kesimini meydana getiren tacirler, emperyalist tekellerle ve büyük sermaye sahipleriyle bayilikler ve temsilcilikler vasıtasıyla sarmaş dolaş oldular ve bu süreç hâlâ devam ediyor. Bunlar da emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin şehir ve kasabalardaki dayanağı oldular.

3. Bütün bunlar küçük üretici kitlelerin köylülerin ve şehir küçük burjuvazisinin geniş kesimlerinin iflâsa, sefalete, açlığa sürüklenmeleri ve mülklerinden edilmeleri pahasına olmuştur ve olmaktadır. Hattâ orta burjuvazinin bir kesimi de (özellikle imalâtçılar) gittikçe yoksullaşmaktadır. Bütün bu sınıflar ve zümreler ise, başını işçi sınıfının çektiği demokratik halk devriminin ...ir, kasaba ve köylerdeki dayanağıdır.

Pertriks Grevinde Doğan Devrimci Tiyatro

İŞÇİNİN GÜCÜ

Ülkemizde işçi sınıfının gelişen mücadelesi sanat alanında da kendini gösterdi. Üç aydan uzun bir zamandır grevde olan Pertrix işçileri, mücadelelerinin propagandasını tiyatro yoluyla da yapmak gereğini duydular. Bir oyun hazırladılar. Ancak oyunu birkaç kere oynadıktan sonra gördüler ki, bir sanat eseri sadece olan biteni göstermekle kalmayıp, devrim yolunda kitleleri birleştirici, güçlendirici ve coşturucu bir silâh olarak kullanılabilir. O zaman, yaptıkları işin önemli bir görev olduğunun bilincine vardılar. Bu sorumluluk duygusu ile, oyunu bir kere daha ele aldılar; içindeki reformcu ve parlâmentocu yanları atıp, devrimci düşünceyi hâkim kılmak için çalıştılar.

«İşçinin Gücü» adını verdikleri oyun, ağa zulmünden kaçan bir yoksul köylünün, 15—16 Haziran şanlı işçi yürüyüşüne katıldığı için işten atılmış olan bir diğer işçinin ve okumak için Anadolu'dan gelmiş olan bir öğrencinin iş arama sahnesiyle başlar. Patron üç işsizi elinin tersiyle iter. Onlar yüreklerine çöken hıncı dile getirirler:

İş arayan açlar bizim
Yaban ele göçler bizim
Alınacak öçler bizim
Bizim bizim, hepsi bizim hey!

Patron ustabaşılarıyla konuşur. Onlara işlerinin ters gittiğini, işçilerin kaynamağa başladığını, kazanç sağlamak ve «tehlikeli» işçilerden kurtulmak için, bunların işine son verip asgari ücretle yeni işçi alacağını söyler. Ama işgalden, grevden ödü kopmakta, yaklaşmakta olan fırtınayı sezmektedir. Koltuğuna çökerken donuk gözlerle böğürür: «Bütün dünya aleyhimize dönüyor; işçiler güçlerinin farkına vardılar. Sonumuz mu geldi acaba?» Perde kapanır kapanmaz bir ses duyulur:

«Korkuyorlar, korkacaklar, korksunlar
Geliyoruz, geleceğiz yakındır.»

İkinci perde açılırken işçi ve köylüler ellerinde çekiçler, yabalarla marş söyleyerek girerler ve bir tablo meydana getirirler.

İkinci perdede, ustabaşının yeni gelen genç işçi kıza isteklerini reddettiği için nasıl eziyet ettiği; buna karşı işçilerin nasıl birleştiği görülür. İşçi temsilcisi arkadaşlarına nasıl sömürüldüklerini anlatır. Patronların sermayelerini nasıl işçinin sırtından yaptığını açıklar. Asıl mesele bu sömürü çarkını kırmaktır. Oyun, işçilerin patronu ve onun köpeklerini altettiklerini gösteren bir tabloyla son bulur. İşçiler hep bir ağızdan marş söylerler:

Zulüm birgün duracaktır.
Halk zinciri kıracaktır.
İşçi - köylü yoksul halkım
İktidarı alacaktır.

«İşçinin Gücü» devrimci düşüncenin hâkim olduğu bir sanat anlayışı ile oynanmaktadır. Özellikle yer yer meydana getirilen tablolarda işçi - köylü yığınlarının gücü gösteriliyor, sömürücülerin korkaklığı ve zavallılığı ortaya konuyor.

Pertrix işçileri oyunlarında sahte bir burjuva gerçekçilik anlayışına da saplanmadılar. Onlar işçi sınıfının zulüm gördüğünü, kötü şartlar altında çalıştığını, ancak bu durumun hep aynı şekilde sürmeyeceğini, asıl gerçeğin bu olmadığını gösterdiler. Gerçek nedir? Gerçek, işçi sınıfının güçlü olduğudur. Patron ve yardakçıları görünüşte güçlüdürler, ama gerçekte işçinin birliği ve mücadelesi karşısında yıkılıp gideceklerdir.

Oyunun çok önemli bir özelliği, işçi yığınlarının ihtiyaçlarına cevap vermesidir. İşçiler bu oyunda kendi durumlarının ve isteklerinin canlı ifadesini bulmaktadırlar. Böylece bu sanat eseri amacına hizmet etmektedir.

Pertrix işçilerinin amacı, geniş işçi yığınlarını bilinçlendirmek, onları haklarını almaları ve sömürüyü kaldırmaları için harekete geçirmektir. Oyun, seyirciyi bu yönde etkilemekte ve istenilen sonuç alınmaktadır. Oyun, kitlelerin coşkun desteğini almıştır. Bu, önemli bir başarıdır.

Öte yandan, bazı eksiklikleri de vardır. Bir işçi arkadaşın da belirttiği gibi, ikinci perde durgun geçmekte ve ağırlık, temel sömürü ilişkisine değil, ustabaşı ile yeni işe alınan genç işçi kız arasındaki bir olaya verilmektedir.

Pertrix işçilerinin oyunu, şanlı Türkiye proletarya tiyatro sanatının habercilerinden biridir. Sinemasından, fotoromanına, fuhuş romanlarına kadar her türlü araçla halkımıza aşılanmakta olan emperyalist kültürün ve özellikle köylülerimizin büyük bir kısmı arasında yaşayan feodalizm kalıntısı kültürün baskısının kırılmasında, «İşçinin Gücü» yolunda gelişen sanat eserlerinin payı büyük olacaktır. Halkımız kendi tiyatrosunu, resmini, şiirini, hikâyesini devrimci mücadelenin gelişmesiyle birlikte proletarya düşüncesinin ışığında yaratmaktadır, yaratacaktır.

YAŞASIN DEVRİMCİ PERTRİX İŞÇİ TİYATROSU!

Pertriks İşçileri Tiyatrosu İŞÇİNİN GÜCÜ adlı oyunu bu hafta 10, 11 ve 13 Nisan tarihlerinde Ankara'da oynamaktadır. Oyun 10 Nisan'da Ankara Hukuk Fakültesi Konferans Salonunda saat 15 ve 20.30'da; 11 Nisan'da Ankara Sanat Tiyatrosunda saat 18.15'te; 13 Nisan da ise yine Ankara Sanat Tiyatrosunda saat 18.15'te ve 21.00 de oynanmaktadır.

İşçi Sınıfımızın Devrimci Mücadelesini Anlatan

15 - 16 Haziran Yolunda İleri!

ÇIKTI!

250 Kuruş
İsteme Adresi: Adakale Sokak 28/1, Kızılay - Ankara

Biao

Çin Komünist Partisi 9. Millî Kongresine Rapor

AYDINLIK YAYINLARI

250 Kuruş
İsteme Adresi: Adakale Sokak 28/1, Kızılay - Ankara

ENVER HOCA

Sosyalizm Yolunda Mücadele ve Zaferle Dolu Yirmi Beş Yıl

AYDINLIK YAYINLARI

3 Lira
İsteme Adresi: Adakale Sokak 28/1, Kızılay - Ankara

POLİTİK ÇALIŞMA BÜTÜN ÇALIŞMANIN CANDAMARIDIR

3 Lira
İsteme Adresi: Adakale Sokak 28/1, Kızılay - Ankara

İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ

HALKIMIZIN MÜCADELE BAYRAĞI

31. SAYI ÇIKTI

- ★ AMERİKANCI ERİM HÜKÜMETİ DİKEN ÜZERİNE OTURMUŞTUR.
- ★ CHP'DEKİ ÇATIŞMANIN İÇYÜZÜ
- ★ YENİ HÜKÜMETİN PROGRAMI HAKİM SINIFLARIN PROGRAMIDIR.
- ★ İSTANBUL'DA İŞÇİ SINIFIMIZIN DEVRİMCİ MÜCADELESİ ŞİDDETLENİYOR.
- ★ PAKİSTAN'DA SAVAŞ: BENGAL HALKI ZAFERE ULAŞACAKTIR.
- ★ LAOS HAKLI AMERİKAN EMPERYALİSTLERİNİ BOZGUNA UĞRATTI

Adres: Adakale Sokak 28/1 Kızılay — Ankara

Yıllık Abone: 10 lira
(İsteyen posta pulu göndererek abone olabilir)

Devrim İçin Ciddi Bir Şekilde Okuyalım

Çin'in Büyük Proleter Kültür Devrimi, büyük zaferler kazandı. Şimdi, büyük önderimiz Başkan Mao'nun Parti içinde ideojik ve siyasi çizgi konusunda eğitim yapma talimatına uygun olarak, bütün ülkemizi yaygın bir okuyup öğrenme hareketi kaplamış bulunuyor. Kadrolar ve özellikle önder kadrolar, bu yolda sağlam bir şekilde ilerleyerek, dünya görüşlerini yeniden biçimlendirmeyi ve Başkan Mao'nun devrimci çizgisini uygulamayı, öğrenimlerinin esas amacı haline getiriyorlar. Kişinin dünya görüşünü yeniden biçimlendirmesi ve iki çizgi arasındaki mücadele konusunda bilincini yükseltmesi için, ciddî bir şekilde okuması ve Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesini dikkatle incelemesi gerekir.

Ciddi Bir Şekilde Okuyalım. Başkan Mao, Partimizin her kademedeki önder kadrolarına ısrarla bunu öğretmiştir. Aynı zamanda, bu, Partinin ideolojik inşasındaki en temel meseledir. Partimizin gelişmesi tarihindeki her önemli noktada Başkan Mao, teorik eğitime önem verme çağrısında bulundu. Parti üyelerinin «sol» ya da sağ oportünizmi tasfiye etmek için ve devrim dâvasında çok daha büyük zaferler kazanmaları için gerekli ideolojik temeli kurdu. İki çizgi arasındaki mücadelenin tarihî tecrübesi bize şunu gösteriyor: İki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki mücadelede, ancak Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesini kavradıktan sonra, gerçek Marksizm'i sahte Marksizm'den ayırabilir; «sol» ya da sağ oportünizmi altedebilir; Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisini bilinçli olarak uygulayıp, savunabilir ve devrimi devam ettirme yolunda şaşmadan ilerleyebiliriz.

Marksizm - Leninizm Mao Zedung Düşüncesi tabiatın, toplumun ve insan düşüncesinin gelişme kanunlarını derinliğine yansıtır. Bu teori, «objektif gerçeklikten doğmuş ve onunla doğrulanmış en doğru, en bilimsel ve en devrimci gerçektir.» Bu teori, proletarya ve diğer emekçilerin devrim ve kurtuluş yolunu gösterir; proletaryanın siyasî partisi için devrimi zafere götürecek çizgiyi, ilkeleri, politikaları ve taktikleri ortaya koyar. Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesi Partimizin düşünüşüne rehberlik eden teorik temeldir. Partimizin ruhudur ve devrimde zafere ulaşmanın başlıca teminatıdır

Başkan Yardımcısı Lin, «Mao Zedung Düşüncesi, sınıf mücadelesi düşüncesidir» demişti. Sınıf mücadelesi düşüncesi ve sınıf tahlili metodu, Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesinin bütün belgelerinde mevcut olan kızıl çizgiyi meydana getirir. Toplumdaki çelişmelerin, sınıfların ve sınıf mücadelesinin doğru olarak tahlili ve kavranılması, doğru bir siyasî çizginin tesbitinde ve uygulanmasında temel hareket noktasıdır. Proletaryaya ve kitlelere önderlik etmek ve sınıf mücadelesinin objektif kanunlarını izleyerek zafere ulaşmak için, sınıf mücadelesinin genel akışı ışığında proletaryaya ve kitlelere rehberlik etmek, ancak doğru bir siyasî çizgiyi izlemekle mümkündür.

Bütün karşı - devrimci revizyonistler, Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesine karşıdırlar. Dönek Vang Ming, Liu Şao - çi ve benzerleri, Marksist geçindikleri halde Marksizmi tahrif ederler. Başka ülkelerdeki eski kuşak revizyonistler ve modern revizyonistler gibi onlar da «Materyalizm temeli yerine, tanrıçaları Adalet, Hürriyet, Eşitlik ve Kardeşlik olan modern mitolojiyi koymaya çalışarak» (Marx, M.A. Sorge'a Mektup) sınıf mücadelesini tahrif ve inkâr etmek yolunda ellerinden geleni yaparlar. Kısacası, burjuva insancıllığının ve hümanizminin dünya görüşünü Marksist dünya görüşü diye yutturmaya çalışırlar. Başkan Mao çok yerinde olarak şöyle demişti: «Onlar, binlerce yıllık insanlık tarihinin bir sınıf mücadeleleri tarihi olduğunu tamamen inkâr ederler. Proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf mücadelesini, burjuvaziye karşı proletarya devrimini ve burjuvazı üzerindeki proletarya diktatörlüğünü tamamen inkâr ederler. Buna karşılık onlar burjuvazinin ve emperyalistlerin sadık uşaklarıdır. Burjuvazinin proletaryayı ezme ve sömürme ideolojisine ve kapitalist sisteme. burjuvazi ve emperyalistlerle beraber dört elle sarılırlar ve Marksist - Leninist ideolojiye, sosyalist sisteme karşı çıkarlar. Onlar Komünist Partisine ve halka karşı çıkan bir karşı devrimciler güruhudur.»

Onlarla mücadelemiz, bir ölüm kalım mücadelesidir. Fakat onlar sömüren sınıflarla sömürülen sınıflar arasında sözümona «eşitlik», «barış içinde bir arada yaşama» ya da «şefkat» ve «âlicenaplık» ilişkilerinden dem vururlar. Onlar, bir siyasi şarlatanlar sürüsüdür. Biz ancak Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesini ciddiyetle okuyarak ve dikkatle inceliyerek; Başkan Mao'nun felsefî eserlerini inceliyerek; bu kimselerin gerici, idealist ve metafizik burjuva dünya görüşlerini ve karşı - devrimci revizyonist çizgilerini eleştirerek, sınıf mücadelesinde ve iki çizgi arasındaki mücadelede bilincimizi arttırabilir ve sosyalist devrimin doğru yolda ilerlemesini güvenlik altına alabiliriz.

Bazı kadrolarımız, okumaya yeterince önem vermiyor. Geçen yir i yıldan fazla süre içinde demokratik devrim, sosyalist devrim ve özellikle Büyük Proleter Kültür Devrimi içinde yer almış olmakla sınıf mücadelesi içinde çelikleşerek «bir hayli tecrübe edinmiş olduklarını ve okuyup, incelemeye ihtiyaçları kalmadığını» sanıyorlar. Bu doğru mudur? Hayır, doğru değildir. Bu yoldaşların uzun mücadele yılları sırasında değerli, zengin tecrübeler elde ettikleri doğrudur. Fakat bu tecrübe, sadece algılama yoluyla edinilen tecrübelerden, kısmî bilgilerden ibarettir, sınıf mücadelesinin ve iki çizgi arasındaki mücadelenin görünümleri ve dış ilişkileridir. Başkan Mao bize şunu öğretmiştir: «Algılanan şey hemen kavranamaz ve ancak kavranan şey daha derinden algılanabilir. Algılama ancak görünümler meselesini çözer; öze ilişkin meseleyi ise ancak teori çözebilir.» Eğer bir kimse biraz tecrübesi var diye gururlanırsa ve tecrübelerini değerlendirmek ve rasyonel bilgi seviyesine çıkarmak için Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesini ciddî bir şekilde incelemez ve kullanmazsa, meselenin bütününü, sınıf mücadelesinin özünü ve kanunlarını, iki çizgi arasındaki mücadeleyi kavrayamaz, bugün olan biteni derinliğine kavrayamayacağı gibi, yarın ne olacağını da göremez ve dolayısıyla pratikte yolunu şaşırır. «Şartlar daima değişmektedir; bir kimsenin düşüncesini yeni şartlara uydurması için, okuyup incelemesi gerekir.» Kendi tecrübeleriyle yetinenler, yeni durumu takip edemezler; yeni ortama uyamazlar. Yeni şeylerin ortaya çıkması onları gafil avlar, karşılarına çıkan yeni meseleler onları şaşkına çevirir. Böyle bir durum tabiidir, çünkü onlar «tecrübeye saygılı ama teoriye saygısızdırlar; bu yüzden de bütün bir objektif süreç hakkında kapsamlı bir görüşe sahip olamazlar. Açık seçik bir hedeften, uzun vadeli bir bakıştan yoksundurlar. Arada sırada kazanılan başarılarla, gerçeğin bölük pörçük parçalarıyla yetinirler.» Şüphesiz bu kimseler, devrime önderlik edemezler. Devrimci mücadele pratiği bir kere daha şunu ispat etmiştir ki, sadece tecrübeye dayanan bu gibi kimseler, bilgilerini büyük ölçüde sınırlar, karanlıkta el yordamıyla yürür ve gerçek Marksizmi sahte Marksizmden, doğru çizgiyi hatalı çizgilerden ayıramazlar. Bu kimseler, ciddî bir şekilde okumadan ve devrimci teoriyi çok çalışarak incelemeden, doğruyu yanlıştan ayıramazlar ve yanlış tutumu benimsemeleri, yanlış yolu tutmaları tehlikesi vardır. Durum bu olunca, Marksist kisveye bürünmüş şarlatanlar, böyle kimseleri «elde edip, kendilerine kul köle ederler.» Bazı kıdemli kadroların Büyük Proleter Kültür Devriminden önce ve devrim sırasında hatalar işlemiş olmaları bize ders olmalıdır. Tecrübeli olsun, olmasın bütün kadrolar «alçakgönüllü ve ihtiyatlı olmalı, kendini beğenmişliğe ve düşüncesizliğe karşı kendilerini korumalıdırlar.»

Başkan Mao'nun talimatına uygun olarak hareket etmeliyiz: «Çalışma tecrübesi olanlar, teoriyi öğrenmeye girişmeli ve ciddiyetle okumalıdırlar. Ancak o zaman tecrübelerini sistemleştirebilir ve bir senteze varabilirler ve böylelikle tecrübelerini teori seviyesine yükseltebilirler. Ancak o zaman kendi kısmî tecrübelerini evrensel gerçek sanma yanılgısına düşmeyecek, dar - deneyci hatalar yapmayacaklardır.»

Yeni kadrolar arasında okumaya yeteri kadar önem vermeyenler de vardır. Bunlar iyi bir sınıf kökenleri olduğu, heyecanla dolu oldukları için büyük hatalar yapmayacaklarını düşünürler. Bu düşünce tamamen yanlıştır. Mao Zedung Düşüncesiyle yetişmemiş bir kimse, sırf iyi bir sınıf kökenine sahip olduğu için doğru devrimci yolda ilerleyebilir mi? Şüphesiz ki, hayır, Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesini en kolaylıkla işçi sınıfı ve diğer emekçiler benimseyebilir. Fakat, devrimci teori kendiliğinden doğmaz. Lenin şöyle demişti: «Sadece kendi çabasıyla işçi sınıfı ancak sendikacılık bilincini geliştirebilir,» «sendikalizm, işçilerin burjuvazi tarafından ideolojik bakımdan köleleştirilmesidir.» (Ne Yapmalı?) İşçiler ve köylüler, ancak devrimci teorilerin kendi fiili mücadelelerinin içine yayılmasını kabul ederek, çok çalışıp öğrenerek ve ciddiyetle okuyarak devrimci gerçekleri anlayabilir ve hangi yönde ilerleyecekleri konusunda açık bir fikre sahip olabilirler. İyi sınıf kökenleri var diye okuyup öğrenmeye ihtiyaçları olmadığını düşünüyorlarsa, gerçek Marksizmi sahte Marksizmden, doğru çizgiyi hatalı çizgiden ayıramıyacak; üstelik yanlış tutumu benimseyip, yanlış yolu tutacaklardır.

Başkan Mao bize şunu öğretir: «Marksizm - Leninizmi, belirli bir amaçla, yani Marksist - Leninist teoriyi Çin devriminin fiili hareketiyle bütünlemek ve bu teoriden Çin devriminin teorik ve taktik meselelerini çözecek tutumu, bakış açısını ve metodu bulup çıkarmak için okuyup incelemek gerekir.» Devrim için ciddiyetle okumak amacıyla, Marksizm - Leninizm - Mao Zedung Düşüncesinin klâsiklerini okuyup incelemek yolunda büyük çaba harcanmalıdır. Sistemli ve plânlı bir şekilde okumak, temel teorileri ve temel bakış açılarını daha fazla okuyup öğrenmek ve anlamak; dünya görüşümüzü çok daha iyi bir şekilde yeniden biçimlendirmek ve Başkan Mao'nun devrimci çizgisini uygulamada daha yüksek bilinç sahibi olmak yolunda çok çalışmak gerekir. Bu, büyük bir çaba harcanmadan başarılamaz. Devrimci teorileri kolayca ve hiç çaba göstermeden kavramanın yolu yoktur. Devrim yapmak amacıyla ciddiyetle okumak için kişi, kitaplardaki kelimeleri ve ifadeleri anlamakla yetinmemeli, kendi dünya görüşündeki ve sınıf mücadelesi ve iki çizgi arasındaki sınıf mücadeleleri içindeki meseleleri akılda tutmalı, «bu teoriden (Marksist - Leninist teoriden) gerekli tutumu, bakış açısını ve metodu bulup çıkarmalı», teoriyi pratik meseleleri çözmek ve pratikte kazanılan tecrübeleri ciddiyetle değerlendirmek amacıyla kullanmalı ve devrimci teorileri «objektif dünyayı değiştirmek ve aynı zamanda kendi sübjektif dünyasını değiştirmek» için mücadele içinde öğrenmeli ve uygulamalıdır. Bu, teoriyi pratikle birleştirme şeklindeki öğrenme tarzını geliştirmemiz gerekir demektir. Bir kimse okuyup öğrenirken bu çalışmayı kendi ideolojisinin, sınıf mücadelesinin ve iki çizgi arasındaki mücadelenin durumuyla bütünlemezse; idealist ve metafizik fikirleri yenmezse; karşı - devrimci, revizyonist çizgiyi eleştirmezse, üstelik pratiğe katılmak için kitlelerin içine gitmezse, kapalı kapılar ardında okumak ve oku hedefine gönderememek durumunda kalacaktır. Mao Zedung'un şu öğretisini aklımızdan çıkarmıyalım: «Marksizm'den kitlelerin hayat ve mücadelesinde etkili rol oynayan canlı Marksizmi anlıyoruz, sözde Marksizmi değil.» Ancak teoriyi pratikle sıkı sıkıya birleştirerek, ciddiyetle okuyarak, pratiğe gayretle katılarak ve bilinçli bir şekilde dünya görüşümüzü yeniden biçimlendirerek, üç büyük devrimci harekete, yâni sınıf mücadelesi, üretim mücadelesi ve bilimsel araştırma alanlarında Başkan Mao'nun devrimci çizgisini daha da iyi bir şekilde uygulayabiliriz.

Cu Sö - Li

Haftalık dergi * Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ömer Özerturgut * Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi : Adakale Sokak 28/1, Kızılay — Ankara * Dizgi — Baskı : Ulusal Basımevi * İstanbul Temsilciliği: Sekbanbaşı Sok. Manolya Pasajı No: 3 Beyazıt * İzmir Temsilciliği: 900, Sok. Gönen İşhanı Kat 5 * Alibeyköy Temsilciliği: Kemerburgaz Caddesi 54 * Berlin Temsilciliği : 1 Berlin 12, Schillerstrasse 64 * Münih Temsilciliği : 8 München 19, Orfftrasse * ABONE ŞARTLARI : Yıllık 40, Altı Aylık 20 TL; Avrupa ve Orta Doğu : Yıllık 90, Altı Aylık 45; Diğer Ülkeler : Yıllık 150, Altı Aylık 75 TL * İlân Şartları : Santimi 20 TL. Yayın İlânları indirimlidir * Banka Hesap No.: Ziraat Bankası, Kızılay Şubesi 641 268 * İstanbul Dağıtımı : Fuat Büte, Ankara Caddesi 34 * Ankara Dağıtımı : Ankara Umum Gazete Bayileri